

deKanttekening

OKTOBER 2020 | DEKANTTEKENING.NL | PRIJS €5,99

MAGAZINE

Waarom islamitische landen de Oeigoeren laten stikken

Hoe Modi's hindoe-nationalisme vanuit India Nederland bereikte

Sinan Cankaya: 'Een identiteit is een proces, geen onveranderlijk ding'

Inhoudsopgave

de Kanttekening MAGAZINE

COLOFON

Oktober 2020
Jaargang 3 - nr. 35

UITGEVER
De Kanttekening B.V.

HOOFDREDACTEUR
Mehmet Cerit

EINDREDACTEUR
Arnout Maat

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE

Chris Aalberts, Amma Asante,
Tayfun Balcik, Kaja Bouman,
Mercita Coronel, Jaime Donata,
Thomas von der Dunk, Dave
Ensberg-Kleijkers, Gert Jan Geling,
Tieme Hermans, Anne-Rose
Hermer, Fitria Jelyta, Ewout Klei,
Kiza Magendane

CONTACT / INFORMATIE

010-2013740
info@dekanttekening.nl
www.dekanttekening.nl

Vrij. Moedig. Inclusief.

De uitgave van dit blad wordt
mede mogelijk gemaakt door:

Psychiatrie Praktijk Kondakci
Derman Projects B.V.
BK Zorg B.V.
Beka Constructiebedrijf B.V.

Hoe Modi's hindoe-nationalisme vanuit India Nederland bereikte

● SAMENLEVING

In Turkije foltert de politie erop los: 'Er heerst een cultuur van straffeloosheid'

16

● WERELD

● SAMENLEVING

- 6 Hoe Modi's hindoe-nationalisme vanuit India Nederland bereikte
- 12 'Racisme écht aanpakken ligt electoraal gevoelig – dus de politiek durft niet'
- 14 Jongerenwerker: 'Het zijn rellen, geen Marokkanenrellen'

● WERELD

- 16 In Turkije foltert de politie erop los: 'Er heerst een cultuur van straffeloosheid'
- 18 Waarom islamitische landen de Oeigoeren laten stikken
- 21 Aan de president van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens
- 22 'De doos van Pandora is geopend.' De slag om de ziel van Amerika

Waarom islamitische landen de Oeigoeren laten stikken

● WERELD

18

24

Sinan Cankaya: 'Een identiteit is een proces, geen onveranderlijk ding'

● INTERVIEW

'Kijk hoe exotisch ik ben!' De Melkweg stelt moslimhaat in Europa tentoon

● KUNST & CULTUUR

36

● INTERVIEW

- 24 Sinan Cankaya: 'Een identiteit is een proces, geen onveranderlijk ding'
- 28 Dilara Bilgic (17) hekelt politiek getouwtrek. Ze schreef er een boek over
- 34 Richard de Mos: 'Praat met de samenleving over oplossingen voor migratie'

● KUNST & CULTUUR

- 36 'Kijk hoe exotisch ik ben!' De Melkweg stelt moslimhaat in Europa tentoon

● OPINIE

- 40 Tayfun Balcik - Je eigen migratieachtergrond misbruiken om andermans leed te cancelen
- 41 Fitria Jelyta - In de ogen van Allah zijn wij allemaal gelijk, niet alleen op hadj
- 42 Thomas von der Dunk - Arabische solidariteit is een fictie
- 43 Kiza Magendane - Liefdesbrief aan de voorstanders van Zwarte Piet
- 44 Gert Jan Geling - Importeer geen cultuuroorlogen uit de VS in het Nederlandse onderwijs
- 45 Dave Ensberg-Kleijkers - Had de KNVB maar een biculturele bondscoach als rolmodel gekozen
- 46 Chris Aalberts - Dankzij Thierry Baudet nieuwe kansen voor nóg een partij op rechts
- 47 Amma Asante - Er is geen ruimte voor de woede van een zwarte man

WINKELCENTRUM AMSTERDAMSE POORT IN DE BIJLMER, AMSTERDAM (BEELD: WIKIMEDIA COMMONS / MAURITS VINK)

‘Koop alleen bij Black Owned Businesses’, klinkt het steeds vaker

In de Afro-Nederlandse gemeenschappen gaan er stemmen op om toch vooral bij zwarte ondernemers je spullen te kopen. Het is een vorm van economisch activisme om de Black Lives Matter-beweging een concreet gevolg te geven.

Het *Parool* sprak met de vijftigjarige ondernemer Brian Ceder. Volgens Ceder worden zwarte ondernemers door hun witte collega's nooit voor vol aanzien, daarom moeten ze elkaar steunen. 'Simpel gesteld: als jullie (witte mensen, red.) ons geen gelijkwaardige plek in de samenleving gunnen, waarom zouden wij dan ons geld bij jullie uitgeven?'

Ceder is oprichter van de Black Dutch Entrepreneurs, een collectief van Afro-Nederlandse ondernemers die elkaar steunen. Ze doen zaken met elkaar, aldus Ceder. 'Het scheelt veel energie om niet te hoeven nadenken over hoe er door je gesprekspartners naar jou als zwarte ondernemer wordt gekeken.'

'Ik ben van het begin af aan bezig geweest om *black owned business* om mij heen te verzamelen', vertelt ook winkelhouder Ellen Brudet. 'Elk jaar organiseren we een samenrijzen. De eerste keer

waren er twaalf ondernemers, dit jaar zeventig. Het geeft enorm veel energie om bij elkaar te zijn. Dat heeft te maken met erkenning en herkenning, maar ook met het besef dat we veel voor elkaar kunnen krijgen als we samenwerken.'

Activist en columnist Marvin Hokstam van de website *Afro Magazine* pleit ook al een tijdje voor het kopen bij 'Black Owned Businesses'. Hij heeft hiervoor ook een kaart gemaakt van Nederland, waarop je de 'BOB' kunt vinden die je zoekt. Het gaat onder meer om kappers, rijdscholen, juridische hulp, restaurants, makelaardij, uitgeverijen en huiswerkbegeleiding.

Hokstam vindt dat Afro-Nederlanders het roer moeten omgooien. 'Jij hebt de macht, met iedere cent in jouw zak, die zij niet hebben. Aan wie je hem uitgeeft bepaal jij. Het is geen racisme wanneer je besluit dat je hem uitgeeft aan bedrijven die jouw gemeenschap dienen, of aan bedrijven die jou niet discrimineren.' ●

Moslimorganisaties: 'Overheid, erken islamofobie als vorm van racisme'

Vijf islamitische organisaties hebben een manifest geschreven, waarin ze stellen dat 'islamofobie' erkend moet worden als een aparte vorm van racisme.

De vijf initiatiefnemers zijn Collectief tegen Islamofobie, EMCEMO, IZI Solutions, Meld Islamofobie en S.P.E.A.K. Het manifest, dat inmiddels door meer dan vijftig islamitische organisaties in Nederland wordt ondersteund, lift expliciet mee op de Black Lives Matter-demonstraties van mei/juni dit jaar.

De ondertekenaars vinden dat de overheid meer moet optreden tegen haatzaaien, racisme, discriminatie en uitsluiting en een negatief en

generaliserend beeld over de islam en over moslims moet voorkomen. Ze vinden ook dat van moslims niet meer geëist mag worden dat ze zich moeten aanpassen aan 'Nederlandse normen en waarden': 'Het is niet helder wat hieronder wordt verstaan. Met de 'aanpassingseis' wordt er een 'wij en 'zij' kunstmatig gecreëerd en in stand gehouden.' Gemeentes moeten volgens het manifest subsidie ter beschikking stellen aan deskundigen die moslimhaat bestrijden en antiracistische projecten ondersteunen. De landelijke overheid zou een 'landelijk coördinator islamofobie' moeten aanstellen, zoals er ook een landelijk coördinator antisemitisme bestaat. Tevens zouden moskeeën en islamitische burgers beter beschermd moeten worden tegen racistische aanvallen.

Geboortecijfer Oeigoeren ontkent sterilisaties

De Chinese autoriteiten geven toe dat de geboortecijfers in de regio Xinjiang in 2018 met een derde zijn afgenomen ten opzichte van het jaar ervoor, maar ontkennen dat de daar woonachtige Oeigoeren gedwongen worden gesteriliseerd. Dit meldt de Amerikaanse nieuwszender *CNN*.

HEROPVOEDINGSKAMP IN XINJIANG (BEELD: YOUTUBE)

Het belangrijkste punt: islamofobie zou erkend moet worden als een specifieke vorm van racisme en discriminatie. 'Geef islamofobie de publieke erkenning (te vergelijken met antisemitisme) en benader het met dezelfde juridische maatregelen die slachtoffers steunen en de daders bestraffen.'

Volgens de ondertekenaars van het manifest is de vrijheid van meningsuiting niet absoluut. 'Neem stelling over de term 'vrijheid van meningsuiting'. Onbepaald beledigen, met de dood bedreigen, agressie of

ongefundeerd beschuldigen vallen hier volgens de wet niet onder. Draag pro-actief uit dat discriminatie, uitsluiting en racisme te allen tijde onacceptabel is en niet onder vrijheid van meningsuiting valt.'

Op 21 september was de Internationale Dag tegen Islamofobie. Volgens het Meldpunt Islamofobie heeft het boerkaverbod, dat vorig jaar van kracht ging, voor een toename aan islamofobie gezorgd. Het Meldpunt Islamofobie vindt dat eens te meer reden dat het boerkaverbod moet worden afgeschaft. ●

BEELD: PIXABAY

flink omlaag, maar China

Uit officiële Chinese documenten blijkt dat het aantal sterilisaties in de regio sterk is gegroeid: van minder dan 50 per 100.000 mensen in 2016 tot bijna 250 per 100.000 mensen in 2018. Deze acties vallen onder de definitie van 'genocide' van de Verenigde Naties, aldus China-onderzoeker Adrian Zenz. Ondertussen worden Oeigoerse vrouwen wel vaak geacht het bed te delen met Chinese ambtenaren. Chinese ambtenaar bezoeken elke twee maanden een Oeigoers gezin in Xinjiang voor zes dagen. De ambtenaren presenteren zichzelf als 'familieleden' die deze gezinnen 'bijscholen' in de Chinese taal en de gewenste politieke zienswijzen. Qelbinur Sidik Beg, een 51-jarige Oeigoerse die naar Nederland is gevlucht, vertelt hoe Oeigoerse

vrouwen gedwongen worden om samen te wonen met Han-Chinezen, terwijl hun mannelijke familieleden worden vastgehouden in concentratiekampen of gevangenis.

'We hoorden vaak dat Oeigoerse vrouwen en jonge meisjes thuis door Han-Chinezen waren verkracht. Mijn Chinese 'familieleden' vertelde me dat Han-Chinezen die door de regering naar het zuiden waren gestuurd, genoten van Oeigoerse vrouwen. Ik wist heel goed dat hij seksuele diensten verwachtte, maar ik deed alsof ik het niet begreep. Als ik geen professionele, 50-jarige getrouwde vrouw was geweest die op een overheidsdepartement had gewerkt en met mijn man in de hoofdstad had gewoond, dan weet ik heel goed wat er was gebeurd.' ●

Oeigoer in Nederland spreekt na zes jaar zijn broer in China: 'Hij was bang'

De in Nederland woonachtige Oeigoerse activist Abdurehim Gheni sprak na zes jaar weer met zijn broer in China, zo vertelt hij aan *de Kanttekening*. In China zitten meer dan een miljoen islamitische Oeigoeren gevangen in 'heropvoedingskampen'. NGO's beschuldigen China van 'culturele en demografische genocide'.

Mijn broer en ik hebben elkaar al zes jaar niet gesproken', zegt Gheni. 'Maar opeens werd ik dinsdag door hem gebeld, nadat ik weer had gedemonstreerd bij de Chinese ambassade in Den Haag.'

Abdurehim Gheni besloot deze zomer bij de Chinese ambassade te demonstreren, omdat hij zes jaar niets meer van zijn negentien familieleden die nog in China wonen had gehoord. Omdat hij op 14 augustus bij de ambassade naar binnen ging, wat officieel niet mag, werd Gheni gearresteerd door de Nederlandse politie en kreeg hij een boete van 1000 euro.

Gheni vindt de timing van het telefoontje van zijn broer opvallend. 'De afgelopen jaren heb ik vaak geprobeerd om mijn familie in China te bellen, ook mijn broer. Maar ze namen nooit op. En nu opeens word ik door hem gebeld. Dat komt denk ik omdat ik voor de Chinese ambassade aan het demonstreren was. Mijn broer moest mij bellen van de autoriteiten. En hij werd afgeluisterd.'

Abdurehim Gheni, die in de auto zat toen hij werd gebeld, sprak twee minuten met zijn broer. Toen hij thuis kwam belde hij zijn broer in China terug. Hij besloot het gesprek op te nemen. Zijn broer vertelde dat het goed met

hem ging, en ook met hun ouders. Een andere broer had echter zeven jaar gevangenisstraf gekregen, omdat hij op het internet naar nieuws van buitenlandse media had gekeken. Maar met zijn vrouw en kinderen ging het ook goed.

BEELD: ABDUREHIM GHENI

'Op gevoelige vragen durfde mijn broer echter geen antwoord te geven', vertelt Abdurehim Gheni. 'Toen ik hem vroeg of hij in een concentratiekamp had gezeten, zei hij niets. Hij was bang. Ons gesprek was niet veel later ook afgelopen. Hij vroeg mij ook om te stoppen met demonstreren, maar dat wil ik natuurlijk niet doen. Ik blijf doorgaan.'

Het verhaal van Gheni lijkt heel erg op dat van Gulzire Taschmet, een Oeigoerse activiste uit Duitsland. Zij werd in mei 'opeens' gebeld door haar zus Gulgine, die net vrijgelaten was uit een zogenoemd heropvoedingskamp. Tijdens dit gesprek, dat door de Chinese autoriteiten werd afgeluisterd, zei Gulgine tegen haar zus in Duitsland dat ze moest stoppen met actie voeren. 'Ik ben bang dat mijn video-gesprek met mijn familie gebruikt wordt door Beijing als troef zodat ik mijn mond houd. Ik ben ook bang dat alle gevoelige dingen die ik *en public* zeg ervoor kunnen zorgen dat mijn familie wordt teruggestuurd naar de heropvoedingskampen', zei Gulzire tegen *Deutsche Welle*. ●

Hoe Modi's hindoe-nationalisme

Nederlandse hindoes die zich negatief uitlaten over moslims maar weduwenverbranding goedpraten, de Nederlandse tak van de Indiase regeringspartij BJP die zich hier gedraagt als ambassade, Nederlandse mensenrechtenactivisten die worden geïntimideerd: het hindoe-nationalisme uit India heeft ook in Nederland voet aan de grond gekregen.

DE INDIASE PREMIER NERANDRA MODI TIJDENS ZIJN SPEECH IN DE HAAGSE AMBASSADE, 2017 (BEELD: YOUTUBE)

● EWOUT KLEI

Als we het in Nederland hebben over 'ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen', dan denken we meteen aan Saoedi-Arabië, Turkije, Rusland of China. Eén belangrijke wereldspeler moeten we echter niet onderschatten: India, officieel de grootste democratie ter wereld.

Sinds het aan de macht komen van premier Narendra Modi en zijn

Bharatiya Janata Party (BJP) in 2014 is India een hindoe-nationalistische koers ingeslagen. En in het Westen - het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Duitsland én Nederland - zijn hindoe-nationalisten actief die het narratief van Modi promoten en dissidente geluiden bestrijden.

Met name sinds de zomer van vorig jaar zijn de politieke en religieuze spanningen in India enorm opgelopen. De vrees bestaat dat

moslims er gereduceerd worden tot tweederangs burgers - of erger.

Delhi besloot in augustus 2019 de autonomie van het overwegend islamitische Kashmir in te trekken en de noodtoestand in deze staat af te roepen. In september werden via een administratieve handeling twee miljoen moslims plotsklaps state-loos gemaakt. In december nam het Indiase parlement de controversiële Citizenship Amendment Act (CAA) aan, die het voor migranten makke-

lijker maakt om Indiaas staatsburger te worden - maar niet voor moslims. En in augustus legde Modi de eerste steen voor de bouw van de tempel in Ayodhya, op de plek waar honderden jaren een moskee stond die in 1992 door hindoe-nationalisten werd gesloopt.

Ook in het buitenland timmeren de BJP en de hindoe-nationalistische beweging, ook wel de *hindutva*-beweging genaamd, stevig aan de weg. In veel landen zijn

vanuit India Nederland bereikte

afdelingen van de Overseas Friends of Bharatiya Janata Party (OFBJP) actief, die onder die Indiase diaspora de politiek van Modi promoten. De hindoe-nationalistische vrijwilligersorganisatie Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), die in 1925 aan de basis stond van de parapluorganisatie Sangh Parivar en dus ook van de BJP, werkt in het buitenland via haar dochterorganisatie Hindu Swayamsevak Sangh (HSS). Sinds 1995 is HSS in Nederland officieel actief.

Hebben westerse landen, ook Nederland, te maken met beïnvloeding vanuit Delhi? We spraken met onderzoekers, mensenrechtenactivisten en mensen die sympathiseren met het hindutva-gedachtengoed.

Maar eerst: wat is hindutva?

Het begrip 'hindutva' - 'hindoeïsmen' - werd in 1892 gemunt door de Bengaalse schrijver Chandranath Basu en in 1923 gepopulariseerd door de Indiase filosoof en onafhankelijkheidsactivist Vinayak Damodar Savarkar. In zijn pamflet *Hindutva: Who is a Hindu?* definieerde Savarkar, zelf een atheïst, het hindoe-zijn als een culturele en politieke identiteit. Het ging hem om de religies die volgens hem echt bij India hoorden: het hindoeïsme, het boeddhisme, het jainisme en het sikhisme. De islam en het christendom waren volgens hem religies van buitenlandse veroveraars. India moest niet alleen het christelijke juk van de Britse koloniale overheersers afwerpen, maar ook de islam terugdringen. In de jaren dertig sympathiseerde Savarkar met nazi-Duitsland, omdat Adolf Hitler zou begrijpen dat de Joden geen echte Duitsers waren. Savarkar was na de Tweede Wereldoorlog echter een warme pleitbezorger voor de staat Israël - niet alleen als thuisland voor de Joden, maar ook als bolwerk tegen de islam.

De in 1980 opgerichte BJP won in India steeds meer aan invloed dankzij religieuze conflicten, zoals de sloop van de Babri Masjid moskee in Ayodhya. RSS, BJP en andere hindoe-nationalistische organisaties wisten hierdoor vrome hindoes aan zich te binden. In 2002 vond er in de Indiase staat Gujarat een bloedige confrontatie plaats tussen hindoes en moslims waarbij meer dan duizend doden vielen, de meerderheid moslim. Modi, die op dat moment de eerste minister van Gujarat was, deed volgens critici niets om het geweld te stoppen. Tot vlak voor zijn verkiezing als premier van India mocht Modi de Europese Unie niet in.

Aanhangers van de hindutva-filosofie benadrukken de mooie kanten van deze leer. 'Indiërs kennen hindutva niet als hindoe-nationalisme', zegt pandit (priester) Ashis Mathura. 'Het gaat om hindoe-ruimte, de band met India, de link

MODI BEWIJST DE EER AAN HINDUTVA-GODFATHER VINAYAK DAMODAR SAVARKAR (BEELD: NARENDRA MODI / FLICKR)

'Hindutva wil de waarden van het hindoeïsme hoog houden en toepassen op het leven'

met het hindoeïsme en een veilige omgeving om hindoe te zijn. Het erkent het leed van hindoes, veroorzaakt door de systematische bekingen en genocides in en rond India. Het zegt tegen hindoes in India dat het, na de meervoudige invasies die structureel de hindoe-cultuur en filosofie hebben vernietigd, oké is om Hindoe te zijn en op te komen voor jouw identiteit. Hindutva wil de waarden van het hindoeïsme hoog houden en toepassen op het leven. Het hindoeïsme is eigenlijk geen religie, maar kijkt naar heel de menselijke ervaring in het leven. Hindutva benadrukt dat deze manier van kijken voor meer harmonie en samenhang in de maatschappij zorgt, doordat het pluraliteit en diversiteit stimuleert.' Radj Bhondoe, yoga-leraar en ex-voorzitter van de Nederlandse Hindoe Raad, beaamt dit. 'Hindutva is datgene wat ons ver-

bindt, het zijn onze fundamenteën, waar we voor opkomen.'

Mathura en Bhondoe zijn het niet eens met de 'westerse' kritiek op hindutva. 'In het Westen wordt vanuit een abrahamitisch perspectief naar India, het hindoeïsme en hindutva gekeken - dan mis je veel nuances', zegt Mathura. Volgens Bhondoe zijn westerse media, net als linkse, 'communistische' media in India, anti-hindoe. Zo vermeldde de media niet dat toen er in februari in Delhi 53 doden vielen bij een anti-moslimpogrom, het de moslims waren die zouden zijn begonnen met relschoppen. De hindoes verdedigden zich hier tegen, zegt hij. 'Maar de media zetten vervolgens de moslims als slachtoffer neer, en de hindoes als dader.'

Ook de berichtgeving over Kashmir deugt niet, vindt hij. 'India heeft het recht om zich te

BEELD: ASHOK SWAIN

beschermen tegen Pakistaanse terroristen die in het geheim de grens oversteken.' Tevens steunt Bhondoe de CAA, die volgens hem helemaal niet discriminerend is voor moslims. 'Islamitische vluchtelingen kunnen terecht in Pakistan, Bangladesh en tientallen andere moslimlanden. Hindoevluchtelingen hebben die luxe niet. Zij kunnen alleen naar India.' Volgens Bhondoe zijn moslims tegen de CAA opgehitst door de linkse oppositie. 'Er werd allemaal nepnieuws verspreid, bijvoorbeeld dat de BJP concentratiekampen voor moslims aan het bouwen was.'

Antropoloog, onderzoeker en medeoprichter van het rechtse YouTube-kanaal *Up! Network* Shashi Roopram is kritischer. 'Nationalisme, trots zijn op je eigen land is goed, maar minderheden positioneren als tweederangsburgers of geweld en intimidatie tegen minderheden keur ik af. Je moet echter bedenken dat India een gigantisch land is, met 1,3 miljard mensen. En veel mensen zijn arm en hebben nauwelijks onderwijs genoten. Deze arme massa's zijn relatief gemakkelijk op te zwepen.' Toch steunt Roopram Modi. 'Hij heeft geweld altijd afgekeurd. De linkse mainstreammedia laten maar een deel van de werkelijkheid zien. Het gaat ook heel goed met moslims in India. Ze hebben hun eigen scholen en universiteiten, ze kregen zelfs subsidie om naar Mekka te gaan voor de bedevaart (wat in 2018 door de regering-Modi weer is afgeschaft, red.). Maar daar hoor je de media natuurlijk niet over.'

De hindoe nationalistische lobby

In tegenstelling tot landen als Turkije en Marokko kent India niet het fenomeen van een dubbele nationaliteit. Buitenlandse burgers van Indiase afkomst zijn burger van het buitenland, niet van India. Ze hebben dan ook geen passief en actief stemrecht. Toch is de steun van BJP-sympathisanten overzee heel belangrijk. Dat de BJP in 2019 zo'n grote verkiezingsoverwinning heeft kunnen behalen is mede te danken aan het werk van de meer dan veertig OFBJP-afdelingen in het buitenland, die de verkiezingscampagne mede hebben gefinancierd.

'De linkse mainstreammedia laten maar een deel van de werkelijkheid zien'

De belangrijkste afdelingen zijn die in de Verenigde Staten en in het Verenigd Koninkrijk. De leden en sympathisanten van OFBJP, waarvan veel een RSS-oriëntatie hebben, zouden jarenlang illegaal aan de BJP hebben gedoneerd, totdat de regering-Modi buitenlandse donaties legaal maakte.

Volgens professor Ashok Swain, hoogleraar conflictstudies aan de Universiteit van Uppsala in Zweden, is de buitenlandse financiële steun cruciaal. 'India kent een patronagesysteem. Arme mensen stemmen op politici waar ze financieel afhankelijk van zijn. De BJP kan mede dankzij weldoeners uit het buitenland veel voor arme hindoes betekenen, en creëert op die manier een trouwe clientèle.'

Maar OFBJP lobbyt ook en probeert de politiek in het buitenland te beïnvloeden. Zo is er het Britse Conservatieve Lagerhuislid Bob Blackman, die close is met de hindoe-gemeenschap in Engeland, waaronder ook hindoe-nationalisten. In 2017 nodigde Blackman de controversiële hindoe-radicaal Tapan Ghosh uit om het Britse parlement te bezoeken. Vorig jaar maart was Blackman met BJP-hoed en -sjaal aanwezig op een OFBJP-bijeenkomst: 'UK4Modi'. Blackman heeft een foto van hem met Modi als achtergrondfoto op zijn Twitterprofiel. En OFBJP voerde eind 2019 actief campagne tegen enkele Labour-kandidaten van Indiase afkomst, omdat

zij in de kwestie-Kashmir niet het standpunt van de BJP vertolkten.

In de Verenigde Staten gaat OFBJP op een soortgelijke wijze te werk. Volgens onderzoeks-journalist Pieter Friedrich zijn twee Democratische politici pro-hindutva: Congreslid Tulsi Gabbard uit Hawaï en Congres-kandidaat Sri Preston Kulkarni uit Texas. Gabbard is omstreden vanwege haar steun aan het Assad-regime in Syrië, maar ze heeft ook banden met OFBJP en RSS. Gabbard kreeg, zo schrijft *National Herald India*, sinds 2011 honderdduizenden dollars gedoneerd vanuit de hindutva-hoek.

Amerikaanse hindutva-sympathisanten zijn

TULSI GABBARD (BEELD: YOUTUBE)

BOB BLACKMAN (BEELD: TWITTER)

daarentegen fel tegen Kamala Harris, de running mate van de Democratische presidentskandidaat Joe Biden. Hoewel deels van Indiase afkomst is ze kritisch over het hindoe-nationalisme. Zo schrijft het Engelstalige hindutva-tijdschrift *Swarajiva* dat Harris 'niet een van ons is' en haar Indiase identiteit allang zou hebben verloochend. Dev Karlekar van OFBJP USA nam ook geen blad voor de mond: hij zei dat Bidens keuze voor Harris beïnvloed was door de 'Pakistaanse lobby'. Karlekar richtte vorig jaar samen met enkele andere OFBJP-leden in de VS het 'Ram Janmabhoomi Shilanyas Committee' op, die de herbouw van de Ramatempel in Ayodhya wil vieren met activiteiten door het hele land.

Ook de RSS is actief in het buitenland. In 2015 kwam HSS UK negatief in het nieuws toen

het Britse programma *Exposure* onthulde dat hindoe-kinderen op HSS-zomerkampen haat tegen moslims en christenen werd bijgebracht. In Duitsland werd het Beierse parlementslid Sanne Kurz van de Grünen uitgenodigd voor een video-conferentie over de rol van migranten in de Duitse politiek. Kurz wilde hier graag aan deelnemen, maar haar contactpersoon had niet verteld dat HSS de organisator was. Dit hoorde ze pas 24 uur van tevoren, zo mailt ze ons. Ook bleek het opeens alleen over Indiërs te gaan, niet over andere groepen migranten. Uiteindelijk besloot ze, ook omdat ze zich had geïnformeerd over HSS, van deelname aan de videoconferentie af te zien.

Hindutva in Nederland

Toen Modi in 2017 Nederland bezocht sprak hij op een event in Den Haag, dat door duizenden hindoeïsten werd bezocht. Modi is populair bij de hindoes in Nederland, zo lijkt het. Toch ligt dit genuanceerder, stelt onderzoeker Priya Swamy. Er is volgens haar een groot verschil tussen Nederland enerzijds en het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten anderzijds. In Nederland zijn de meeste hindoes hin-

doestaans: ze hebben weliswaar oorspronkelijk Indiase wortels, maar komen uit Suriname. De band met India is anders, en is niet gebaseerd op feeling met de grond van het land, of met de politiek.

‘Veel hindoeïsten associëren Modi met hindoeïsme en dat vinden ze fijn. De politiek in India zegt ze verder heel weinig, want dat volgen ze niet. Ze zijn meer betrokken bij Suriname. Dat komt omdat in het hindoeïsme de grond waar je bent geboren heel belangrijk is. Bovendien duidt term hindoeïsten niet op een religie, maar op een etniciteit. Er zijn ook islamitische en christelijke hindoeïsten, bijvoorbeeld.’

In Nederland wonen tussen de 125.000 en 160.000 hindoeïsten (hindoe, moslim, christelijk of atheïst) en bijna 60.000 Indiërs, waaronder veel hoogopgeleide expats. Professor Ruben Gowricharn, hoogleraar Indiase diaspora aan de Vrije Universiteit Amsterdam, vertelt dat de Indiase ambassade sinds het aan de macht komen van Modi probeert ook de hindoeïsten meer aan zich te binden. Als er activiteiten worden georganiseerd, worden hindoeïsten daarvoor ook uitgenodigd. Indiase Nederlanders en

hindoeïsten mengen zich meer met elkaar, waardoor er een overlap ontstaat.

Daarentegen wordt in Nederland het onderscheid tussen hindoeïstische hindoes en hindoeïstische moslims groter: ‘Dat is allereerst een gevolg van het Nederlandse beleid, waarbij de vertegenwoordigende clubs van minderheden op basis van religie mogen aanschuiven aan de beleidstafel, dat onderscheid maakt op basis van religie. Daarnaast is de Nederlandse politieke context anders, met figuren als Geert Wilders. Onder hindoes in Suriname komt moslimhaat nauwelijks voor, in Nederland is het wel een probleem.’

HSS Nederland, sinds 1987 actief, is beduidend minder radicaal dan de Indiase moederorganisatie, zegt Swamy. ‘De kinderen leren op HSS-bijeenkomsten morele verhalen uit de *Mahabharata* en de *Ramayana*, de twee belangrijkste epen uit de hindoeïstische cultuur. Tijdens mijn onderzoek ben ik geen moslimhaat tegengekomen, wat niet betekent dat die haat er niet is.’

HSS Nederland telt dertien *shakha*’s (takken/afdelingen) in Amsterdam, Barendrecht, Den Haag, Rotterdam en Eindhoven. Vanwege de coronapandemie worden er nu geen fysieke bijeenkomsten georganiseerd, maar wel ‘e-shakha’'s. De website geeft een apolitieke indruk. Het gaat erom mensen de hindoeïstraditie bij te brengen. HSS ‘beoogt een Nederlandse samenleving waarin ieder individu, geïnspireerd door de universele waarden van *Hindu dharm* (hindoe-filosofie, red.), leeft in een staat van volledig lichamelijk, geestelijk, sociaal-maatschappelijk en spiritueel welzijn’, schrijft de organisatie.

In oude nummers van het HSS-blad *Sangh Kiran* wordt duidelijker waar HSS voor staat: traditionalisme. Zo wordt de door Britse koloniale machthebbers afgeschaftte praktijk van weduwenverbranding door HSS weliswaar niet expliciet verdedigd, maar wordt de oorsprong van deze traditie wel uitgelegd en vergoelikt. Bij een weduwenverbranding, die tot in de negentiende eeuw gemeengoed waren, kromp de vrouw al dan niet in verdoofde toestand op de brandstapel van haar overleden man, om samen met hem verbrand te worden. Vaak werd er druk uitgeoefend op de vrouw vanuit de familie.

Uit het HSS-blad *Sangh Kiran* (2003): ‘Zelfopoffering, ook bekend als *sati*, was een keuze die de vrouwen maakten als hun echtgenoten overleden waren. Ze lieten zich dan samen met het lijk van hun echtgenoot verbranden. Dit deden ze om ervoor te zorgen dat er geen andere man aan hun lichaam zou kunnen komen. (...) Deze manier en rede (sic) voor zelfopoffering werd in die tijd gezien als iets goeds, omdat de vrouw dan haar eigen eer reddde en haar reinheid behield wat voor een hindoevrouw erg belangrijk is. Niemand anders dan haar eigen echtgenoot mag haar aanraken.’

De islam wordt ook behandeld in het blad. In de verschillende geschiedenisverhalen over

‘Onder hindoes in Suriname komt moslimhaat nauwelijks voor, in Nederland is het wel een probleem’

GANESHA SCHRIJFT DE MAHABHARAT, GEDICTEERD DOOR VASA. PAGINA UIT EEN GEÏLLUSTREERD MANUSCRIPT VAN DE MAHABHARAT, ZEVENTIENDE EEUW (BEELD: WIKIPEDIA COMMONS)

‘Zelfopoffering, ook bekend als *sati*, was een keuze die de vrouwen maakten als hun echtgenoten overleden waren’

India krijgen de islamitische invasies van India veel aandacht. De islamitische veroveraars worden geportretteerd als bloeddorstige en sadistische onderdrukkers die de hindoe-identiteit van India willen vernietigen. Veelzeggend is onderstaande passage, uit het nummer van juni 1995:

‘Heel vroeger werd uit elke Hindu gezin de oudste zoon genomen en gevormd tot een Sikh. Deze Sikh’s zouden de Hindu gemeenschap beschermen en dienen. Toen kwam de periode dat Bharat honderden jaren lang overheerst werd door de mohammedanen (Moghuls). De Moghuls probeerden met geweld de Hindu’s tot de Islam te bekeren. Zij vernielden hun Mandir’s, doodden vele Hindu’s en namen de Hindu rijkdommen mee om zo de Hindu Dharm en Hindu cultuur te vernietigen. Guru Govind Singh (1666-1708) kwam als leider van de Sikh’s samen met de andere Sikh’s hiertegen in opstand. Hij heeft zijn hele leven moeten vechten. Zijn vader en zijn twee oudste zonen zijn samen met duizenden andere Sikh’s door de Moghuls in de strijd gedood. Zijn twee jongste zonen (van 8 en 10 jaar!) zijn, omdat zij hun Hindu Dharm niet wilden opgeven voor de islam levend tussen stenen muren dichtgemetseld.’ In een ander artikel uit 2003 wordt beweerd dat de ‘mosliminders’ op de hindoes een ‘genocide’ hebben gepleegd.

In het heden is de islam nog steeds de vijand. Over het geweld van hindoes tegen moslims, zoals de onlusten van 2002 in Gujarat, wordt met geen woord gerept, andersom wel. Zo staat er in het novemnummer van 2013 een kritisch stuk over India’s buurland Pakistan, waar een hindoemeisje vertelt dat haar zus door moslims is ontvoerd. Ze werd verkracht en gedwongen om zich tot de islam te bekeren, waarop de familie besloot naar India te vluchten. Dit soort gedwongen bekeringen vinden inderdaad in Pakistan plaats, maar deze misstanden bevestigen tegelijkertijd het beeld van de islam als dé vijand. Is Stichting Hindu Swamyasevak Sangh doelbewust bezig om moslimhaat onder hindoes aan te wakkeren? We hebben HSS om een reactie gevraagd, maar de stichting heeft onze email niet beantwoord.

HSS Nederland is geen grote organisatie. Uit de meest recente jaarrekening, die van 2016-2017, blijkt dat er 14.193 euro aan donatiegeld binnenkwam, het leeuwendeel van de inkom-

sten. Geld uit het buitenland krijgt de organisatie niet. Uit een rondvraag onder Nederlandse hindoeïsten blijkt dat lang niet iedereen de organisatie kent. En degenen die de organisatie wel kennen benadrukken dat HSS maar een hele kleine achterban heeft. Dit zeggen ook de hindoes die zich met de hindutva-ideologie verbonden voelen en die we voor dit artikel gesproken hebben.

Toch doet HSS meer dan je op het eerste

vriend die met mij was meegekomen keken elkaar toen ontsteld aan. Maar de rest van de zaal had er kennelijk minder moeite mee.’

OFBJP Nederland

Sinds 2015, een jaar nadat Modi premier werd van India, is in Nederland een afdeling van de OFBJP actief. De organisatie heeft bij de KvK geen jaarrekeningen gedeponeerd. Op de Engelstalige website presenteert OFBJP the Netherlands zich als een toonbeeld van tolerantie, diversiteit en eenheid. Ook is OFBJP heel erg pro-Nederland en pro-koningshuis. Zo staan er op de site enkele YouTube-filmpjes met lokale en landelijke politici - waaronder Renske Leijten (SP), Geert Wilders (PVV) en Sander Dekker (VVD) - die over India en de Indiase diaspora spreken. Daarnaast wordt de laatste kersttoespraak van Willem-Alexander aangeprezen.

Volgens onderzoeker Priya Swamy is dit hindutva-strategie. ‘Hindoes in het buitenland moeten laten zien dat ze modelmigranten zijn. Dat lijkt heel tolerant, maar er zit een addertje onder het gras: de boodschap dat andere

OFBJP Netherlands

- Overseas Friends of Bharatiya Janata Party -

BEELD: OFBJP NETHERLANDS

gezicht zou denken. HSS was een van de oprichters van de Hindoe Raad Nederland (HRN) en was ook de drijvende kracht achter het Hindoe Studenten Forum Nederland (HSFN), de grootste hindoeïstische studentenvereniging van Nederland. Anil Kumar, oud-fractievoorzitter van de ChristenUnie in Den Haag, was in zijn studententijd lid van de HSFN. ‘Mijn vader is hindoeïstisch en komt uit India, mijn moeder is christelijk en Nederlands. Ik ben christelijk opgevoed, maar wilde ook wat met mijn Indiase roots doen, dus ging ik in Leiden Zuid-Aziatische studies doen en via-via kwam ik bij de HSFN terecht. Ik heb zelfs nog in het hoofdbestuur gezeten.’ Kumar vertelt dat HSFN ondanks de HSS/RSS-achtergrond geen radicale club was. ‘Je merkte het alleen soms op lezingen. Er was een keer een strenge hindoeïstische prediker uitgenodigd, die tekeer ging tegen de islam en het christendom. Ik en een islamitische

migranten, moslims, geen goede migranten zijn.’ Verder participeert OFBJP in veel activiteiten die voor Nederlandse hindoes worden georganiseerd, waarbij Indiërs én hindoeïsten worden betrokken, en heeft de stichting sinds Chan Santoki president is van Suriname contacten met de Nederlandse afdeling van de VHP (Vooruitstrevende Hervormings Partij, voorheen de Verenigde Hindoeïstische Partij).

Tevens heeft OFBJP, ook al vertegenwoordigt de organisatie een politieke partij en niet de Indiase overheid, een ambassadehelpdesk voor Indiase expats die bijvoorbeeld hun paspoort zijn kwijtgeraakt.

Op de website van OFBJP is van moslimhaat en agressief nationalisme niets te merken. Op de Facebookpagina is de toon een stuk militanter. Zo wordt de controversiële herbouw van de Ramatempel in Ayodhya verdedigd, net als de CAA, en worden de ‘martelaren’ van het Indiase

leger verheerlijkt. Ook deelt OFBJP een petitie waarin de 'partijdige berichtgeving' in de media over Kashmir wordt gehekelde.

Pratima Singh, woordvoerder van de Nederlandse OFBJP-afdeling, ontkent per mail dat OFBJP Netherlands betrokken is bij geldtransacties met de BJP of andere organisaties. Ze wil geen politieke vragen beantwoorden: daarvoor verwijst ze ons door naar de Indiase ambassade. Dat leidt dus tot de bijzondere situatie dat Indiërs in Nederland die hun paspoort hebben verloren bij de OFBJP terecht kunnen, maar dat Nederlandse journalisten met vragen over het BJP-beleid in India bij de ambassade moeten zijn.

Up! Network heeft geen banden met OFBJP en HSS, vertelt Roopram. 'Maar je zou misschien wel kunnen zeggen dat wij het hindoe-nationalistische geluid vertolken. De kleuren van ons zijn oranje en groen, net als die van de Indiase vlag, haha.' Hoewel Up! Network in eerste instantie over Nederlandse politiek bericht, komen India, hindoeïsme en de islam ook aan bod, ook op het Twitteraccount van het alternatieve mediakanaal. Zo deelde Up! Network op 17 augustus een filmpje van een islamitische vrouw in boerka, die in een winkel in Bahrein hindoebeelden op de grond stukgooit, omdat zulke beelden niet thuis zouden horen in een islamitisch land.

Volgens journaliste en vrouwenrechtenactiviste Mahesvari Autar, die met haar bedrijf DesiYUP de Indiase cultuur promoot in Nederland, hebben organisaties als OFBJP en HSS haast geen invloed op ons land. 'Het is geen sharia of islam, hè. De invloed is er nauwelijks tot niet', bericht ze ons. Op Twitter is ze kritisch over de islam en verdedigt ze de 'hindoeïd' van India tegen criticasters, waaronder ook professor Swain.

Als Swain zich uitsprekt tegen een 'hindutva-bende' die een moskee in de Noord-Indiase

stad Mathura wil slopen, dient ze hem van een felle repliek. 'Bent u dom ofzo? Er bestaat niet zoiets als een bende. Vechten voor gerechtigheid is *dharma*, onrecht aanvaarden is *adharma*. Heb je ooit de Mahabharatha gelezen? Zo niet, doe dat dan alstublieft! Krishna was medelevend, maar hij vermoordde ook zijn oom Kansa om zijn ouders te beschermen.'

Volgens onderzoeker en mensenrechtenactivist Ritumbra Manuvie is Patima Singh van de Nederlandse afdeling van OFBJP 'de nederige lange arm van het kantoor van Delhi'. Zij verdedigde het standpunt van de Indiase regering toen ook in Nederland geprotesteerd werd tegen de CAA. 'Maar ze is niet de enige in het kernteam. Het is als een ui, de kern is verborgen voor het publieke debat, zegt Manuvie. Aan Singh is gevraagd om op deze kritiek te reageren, maar op onze mail heeft ze niet geantwoord.

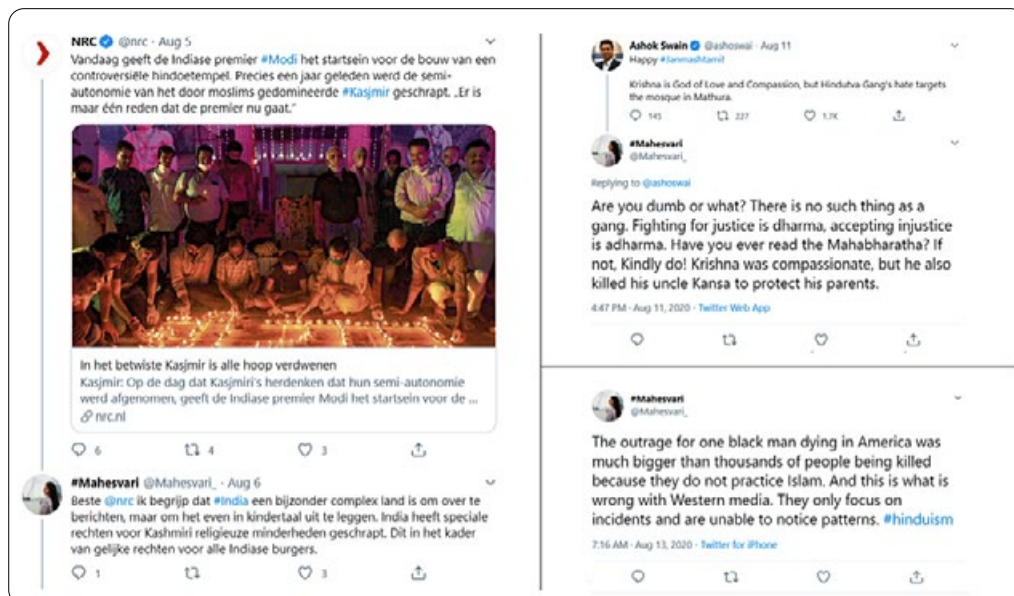
Zelf durft Manuvie India niet meer in, vertelt ze. Ook zijn er medestanders die om die reden anoniem willen blijven. 'Ze helpen mij mee in mijn onderzoek naar de mensenrechtenschendingen in India, maar willen niet met naam en toenaam vermeld worden in de rapportages.' Universitair docent en socioloog Roshni Sengupta (foto), die aan de Universiteit Leiden heeft gedoceerd en nu werkt aan de Uniwersytet

ROSHNI SENGUPTA (BEELD: TWITTER)

Jagiello ski in de Poolse stad Krakau, zegt dat ze vanwege haar kritiek op de hindutva-ideologie slachtoffer is geweest van agressieve troll-aanvallen. 'De meeste trollen kwamen uit India en ik kende ze niet.' Het echte gevaar komt volgens haar van de Indiase regering. 'Ik heb de politieke activiteit op Facebook aanzienlijk verminderd na waarschuwingen van vrienden in India over een 'zwarte lijst' die wordt bijgehouden

'Toen ik voor Kashmir opkwam begonnen ze seksuele toespelingen tegen mij te maken'

BEELD: TWITTER

den door de overheidsinstanties. Een lijst van academici en journalisten, van degenen waarvan zij denken dat ze zich schuldig maken aan 'antinationale' activiteiten. Tot deze activiteiten kunnen het plaatsen Facebook- of Twitter-berichten horen, of zelfs het maken van opmerkingen. Hoewel dit misschien een ongegronde vrees is, vind ik het op dit moment verstandig om weloverwogen afstand te bewaren tot sociale media.'

In tegenstelling tot Sengupta heeft activiste Shawintala Banwarie het gevecht op social media nog niet opgegeven. Ze gaat de vele confrontaties met open vizier aan. 'De mensen die mij uitschelden en intimideren zijn geen hindoeïsten uit Nederland, maar hindoe-nationalisten uit India en de Verenigde Staten. Ook word ik vaak door vrouwen uitgescholden. Toen ik voor Kashmir opkwam begonnen ze seksuele toespelingen tegen mij te maken. Deze vorm van intimidatie komt echt niet alleen van de kant van mannen.'

‘Racisme écht aanpakken ligt electoraal gevoelig – dus de politiek durft niet’

Na overleg met vertegenwoordigers van actiegroep Kick Out Zwarte Piet kondigde minister-president Mark Rutte aan de bestrijding van racisme vanuit de overheid serieuzer te willen gaan oppakken. Maar wat is de beste aanpak? En moeten we Rutte eigenlijk wel geloven? We vroegen het ons panel. ● JAIME DONATA

Pritam Sockhradj (18), student

‘Racismebestrijding is sowieso wel goed. Racisme is een groot probleem in Nederland, al zijn de gevolgen van racisme hier niet zo heftig als in Amerika, waar zwarte mensen op grote schaal worden doodgeschoten door de politie. Ik heb zelf geen last gehad van racisme, dus dat kleurt mijn beleving misschien. Ik denk dat nu vooral Turken en Marokkanen last hebben van racisme. De Tweede Kamer is de baas, dus daar zou wel iets moeten worden gedaan tegen racisme. Bijvoorbeeld kijken of werkgevers wel genoeg hun best doen om racisme op de werkvloer te bestrijden. De overheid zou boetes kunnen uitdelen aan bedrijven die aantoonbaar racisme faciliteren. Ik herinner mij een glazenwassersbedrijf dat expliciet aangaf geen Turken of Marokkanen aan te willen nemen. Geef dat bedrijf een fikse boete en dwing ze om wel een Turk aan te

‘Ik ben voor een actieve bestrijding van racisme vanuit de overheid, want ik zie dagelijks hoeveel racisme er voorkomt in alle aspecten van de samenleving. Van onder advisering op school, jongens weigeren bij clubs, tot mensen die online de meest racistische opmerkingen maken en weten dat ze ermee weggelaten.

Of neem die journaliste Clarice Gargard, die door zoveel mensen wordt bedreigd en waar nu eindelijk een rechtszaak over wordt gevoerd. Ik denk dat de overheid mensen zou moeten wakker schudden, laten zien wat racisme is - en wat het doet. Daarbij zet informeren meer zoden aan de dijk dan alleen bestraffen. Je moet echt duidelijk zien te maken wat racisme is aan de mensen die zich racistisch uitlaten.

Campagnes met abri's en filmpjes op social media. Die zijn er nu ook al, maar de kwaliteit daarvan is niet goed genoeg. Misschien moeten we ‘sociale experimenten’ organiseren die allochtonen en witte, racistische Nederlanders meer bij elkaar brengen. Een publiekscampagne moet echt inspelen op het gevoel van mensen en

dat doen de huidige campagnes niet. Racisme wordt nu wel besproken, maar niet sterk genoeg en ook niet op een goede manier.

‘Ik denk ook dat dit komt omdat de communicatiebureaus en de ambtenaren die de campagnes maken waarschijnlijk wit zijn, of misschien zelfs racistisch. Er zijn inmiddels teveel stemmers op Wilders en Baudet om er vanuit te kunnen gaan dat bij overheidsorganisaties zelf geen mensen rondlopen die racistische ideeën hebben. Je ziet ook hoe diep racisme in de samenleving zit, zelfs in het overheidsapparaat, de instituties. Kijk hoe al die racistische whatsappgroepen van de politie zijn aangepakt: niet. Totdat het in de media kwam.

Dat Rutte naar aanleiding van het gesprek met Kick Out Zwarte Piet beloofde meer te gaan doen tegen racisme klinkt leuk, maar ik moet het eerst zien. Hij is gewoon een VVD'er, *selfish*. De VVD voerde zelf jarenlang campagne waarin wordt gedaan alsof Nederland te lijden heeft onder ‘mensen van buiten’. Wanneer je dat soort dingen roept, heb je geen idee wat racisme

‘Boetes uitdelen aan bedrijven die aantoonbaar racisme faciliteren’

nemen. En als ze weigeren, geef ze dan weer een boete. Net zolang tot die mensen het leren.

Diversiteitsquota vind ik dan wel weer onzin. Racisme bij de politie kun je denk ik nog directer bestrijden dan bij bedrijven. Racistische uitlatingen op apps? Direct ontslag, boetes, of heropvoedingslessen. Maar goed, racisme is een groot onderwerp. Dus de aanpak van verschillende soorten racisme zal ook divers moeten zijn.’ ●

echt betekent en doe je ook geen moeite om jezelf daadwerkelijk te verplaatsen in anderen's schoenen.’ ●

Salma Karim (25), CEO en graphic designer

'Ik denk niet dat Rutte werkelijk iets gaat doen - en andere partijen in de Kamer ook niet. De afgelopen 25 jaar is het in ieder geval niet gebeurd. Sterker nog, de Nederlandse politiek is de laatste decennia misschien wel de grootste aanjager geweest van de etnische, racistische manier van kijken naar problemen die primair sociaaleconomisch van aard zijn, zoals armoede, criminaliteit en patriarchaal seksisme.

En dan heb ik het niet alleen over een Wilders die roept dat hij Nederland etnisch wil zuiveren van Marokkanen, maar ook over een PvdA'er als Paul Scheffer (de auteur van het roemruchte essay 'Het multiculturele drama' uit 2000, red.). Samen met Frits Bolkestein stond hij zo'n twintig jaar geleden aan de wieg van het racistische frame waarin de sociaaleconomische achterstand van arbeidsmigranten werd geanalyseerd als een primair etnisch, 'multicultureel' drama. Terwijl armoede, criminaliteit, weerstand tegen vrouwen- en LGBTQIA+-emancipatie net zo goed voorkomen onder grote groepen witte

Daryll Landbrug (34), HvA docent en jongerenwerker

Nederlanders - hoog- en laagopgeleid. Het zijn precies die racistische frames waarbij

gecultiveerde angst voor immigranten de allergrootste stemmentrekker blijft. Dat is de kurk waar rechtse partijen op drijven. Zonder het cultiveren van angst voor 'de immigrant' zou de VVD nooit de grootste partij in het parlement zijn, want verder heeft de gemiddelde Nederlander helemaal niks te zoeken bij een club die zorg, onderwijs en de woningmarkt overlevert aan de vrije markt.

Ook een partij als het CDA zit vol prominenten die vinden dat 'mensen van buiten' onze manier van leven bedreigen. Terwijl ons eigen Forum voor Democratie, dat het graag heeft over geïmporteerde homohaat uit de islamitische wereld, dikke vrienden is met de Poolse regeringspartij PiS, dat voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog homovrije zones heeft geïntroduceerd in de EU. Hoe hypocriet en racistisch kun je zijn, met je zogenaamde Nederlandse en Europese waarden? En die Tweede Kamer moet iets gaan doen aan racisme in Nederland? Mag ik even lachen?' •

Lourdes Boasman (69), gepensioneerd en taalvrijwilliger

'Iedereen zegt tegen racisme te zijn. Zelfs iemand als Wilders, terwijl hij zich doorlopend racistisch uitlaat. De politiek moet zeker iets doen. Racisme is meer dan een debat over een racistische karikatuur als Zwarte Piet, of een discussie over een tunnel vernoemd naar een koloniale massamoordenaar (de Coentunnel, red.). Het gaat over jongeren die geen baan of stage krijgen, over te lage schooladviezen.

Racisme moet echt aangepakt worden en niemand moet in de waan leven dat het probleem binnen een jaar is opgelost. Serieuze stappen zouden kunnen zijn om zelf organisaties van migrantengemeenschappen bij elkaar te krijgen en het gesprek aan te gaan over waar hun achterban tegenaan loopt. Met sleutelfiguren in de verschillende groepen haal je meer problemen

'Racisme is als een etterend gezwel. Helaas is het van alle tijden. Ik denk zelf dat het weinig zin heeft om teveel te focussen op racisme - ook vanuit de overheid. Er zullen altijd mensen zijn die een donkere huidskleur als bedreigend ervaren, of mensen die vinden dat ze 'superieur' zijn aan mensen met een kleurtje.

In theorie zou de politiek een belangrijke rol kunnen hebben bij de bestrijding van discriminatie, ja. Maar in de praktijk? Discriminatie bestrijden is niet mogelijk met het opstellen van wetten waarin staat dat discriminatie verboden is. Het gaat om een mentaliteitsverandering. Enerzijds vind ik dus dat de bestrijding van racisme en discriminatie een speerpunt moet worden van de politiek - nu en in de toekomst - maar of ik er veel vertrouwen in heb dat er een signaal vanuit de Tweede Kamer gaat komen?

naar boven dan met losse verhalen uit de media. Anoniem solliciteren zou een goede eerste stap kunnen zijn om racisme op de arbeidsmarkt aan te pakken. Maar ik ben niet voor quota - dan ga je toewerken naar een minimum.

Als je het probleem werkelijk wil aanpakken, moet het toezicht strenger en moeten racistische uitingen ook opgevolgd worden door straffen en boetes. Er wordt nu vaak gezegd: het is ingewikkeld om te handhaven. Maar het is niet zo ingewikkeld. Het internet staat vol racisme. Een voetballer met een donkere kleur voor aap uitmaken? Stadionverbod en een boete. Het ligt alleen electoraal gevoelig om racisme écht aan te pakken - dus de politiek durft niet. Zolang daar geen verandering in komt, zijn het loze woorden van Rutte.' •

'Discriminatie bestrijden is niet mogelijk met het opstellen van wetten'

Nee, niet echt. Wat dat betreft staan, zelfs in de Tweede Kamer, de neuzen helaas niet dezelfde kant op. Zelfs in de Tweede Kamer wordt, door sommige partijen dan toch, een hele godsdienst in het verdomhoekje gezet op basis van een paar excessen van extremisten. Irreëel en niet oplossingsgericht. Het racisme zit zelfs daar waar je de oplossing zou mogen verwachten.' •

Ibrahim Özgül (35), finance- en project professional

Jongerenwerker: 'Het zijn rellen,

Bij de rellen afgelopen zomer in de Haagse Schilderswijk, het Utrechtse Kanaleneiland en Overvecht waren jongeren van verschillende etnische achtergronden, religies en opleidingsniveaus betrokken. Toch is er binnen de politiek vooral aandacht voor de jongeren met een migratieachtergrond. Onterecht, vindt Yassine Abarkane, jongerenwerker in de Schilderswijk.

● KAJA BOUMAN

Yassine Abarkane (30) is geboren en getogen in de Schilderswijk in Den Haag. Tegenwoordig werkt hij als jongerenwerker bij het Stagehuis Schilderswijk. Abarkane heeft meerdere rellen in de Schilderswijk meegemaakt. Hij kent de wijk goed, heeft door zijn werk connecties bij zowel de politie als bij drugsdealers en kent een aantal van de jongens die afgelopen zomer de brandkranen openzetten en agenten bekogelden met stenen.

Rellen zijn een terugkerend fenomeen binnen de Schilderswijk. Vaak ziet Abarkane de rellen aankomen, maar dit jaar was het anders. 'Meestal is er een aanleiding', vertelt de Hagenees. 'Maar

BEELD: YASSINE ABARKANE

deze zomer speelde er niets. Er was geen voetbalwedstrijd met Marokko of Turkije, het was geen Oud en Nieuw en er was ook geen incident zoals in 2015.' Abarkane doelt op de dood van Mitch Henriquez. Deze ongewapende man van Arubaanse

afkomst overleed dat jaar als gevolg van politiegeweld bij zijn aanhouding in het Zuiderpark in Den Haag.

Aan de rellen van deze zomer in Den Haag en Utrecht deden ook jongeren met een migratieachtergrond mee. Daarmee is de discussie

rond het 'Marokkanenprobleem' ook weer opgewaaid. 'Onzin', zegt Abarkane. 'Dit soort rellen zijn er altijd al geweest, niet pas sinds mensen met een Marokkaanse achtergrond in de Schilderswijk zijn gaan wonen.'

geen Marokkanenrellen'

De cultuur van de Schilderswijk

Volgens Abarkane heeft de achtergrond van de jongeren daarom niets te maken met de reden van de rellen. De jongerenwerker denkt dat het eerder ligt aan de cultuur van de wijk. 'Op de een of andere manier hoort het er een beetje bij. De vlam schiet hier sneller in de pan. Dat is onze geschiedenis, net zoals de brandstapels in Scheveningen. Ik wil rellen geen traditie noemen, maar de Schilderswijk is een soort podium en het is hier sneller mogelijk.'

Ook moeten we volgens Abarkane niet de hele Schilderswijk veroordelen omdat een aantal jongeren is gaan rellen. 'De meerderheid relt niet.' Het ligt volgens hem eerder aan de gastvrijheid in de wijk. De wijk is zo divers dat niemand er opvalt. En dat betekent ook dat niemand in de gaten wordt gehouden. 'Als iemand hier loopt te klooiën, dan zal niemand daar een vraag over stellen.'

Abarkane sprak kort na de rellen met jongeren die erbij aanwezig waren. 'Ze zeggen dat ze een kans zochten om zich te uiten, omdat ze soms vies worden aangekeken of voor niets worden aangehouden, maar ik geloof niet dat dat de echte reden was. Volgens mij was er niet zoveel aan de hand, maar is het uit de hand gelopen toen er ook mensen van buiten de wijk bijkwamen.'

Leo Lucassen, directeur van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, is het met Abarkane eens dat de migratieachtergrond van jongeren weinig met de rellen te maken heeft. In zijn column voor *RTL Z* noemt hij als voorbeeld de Gooise jeugd die eerder dit jaar de Belgische badplaats Knokke-Heist onveilig maakte. 'Dit soort problemen, inclusief de rellen, zijn helemaal niet nieuw, noch voorbehouden aan jongeren met een migratieachtergrond', schrijft Lucassen.

Ook verwijst Lucassen naar een artikel in het *Algemeen Dagblad* op 2 januari 1960 over de traditionele nieuwjaarsrellen in de Schilderswijk: 'Het nieuwe jaar was nauwe-

'Ik moet pleisters plakken op wat de politiek bij jongeren kapot heeft gemaakt'

lijks vijf uur oud toen de beruchte Schildersbuurt er uitzag als na een burgeroorlog.' Ook toen kwamen rellen voor in de Schilderswijk, en was de meerderheid van de jongeren wit.

De verklaring voor de rellen was toen simpelweg de jeugdigheid en vervoeeldheid van de jongeren, niet hun wit-Hollandse of Marokkaanse achtergrond. Volgens Lucassen veranderde dat in de loop van de jaren negentig. 'Ineens zie je dat politici, en ook linkse partijen zoals de PvdA overlastgevend gedrag beschrijven als een *Marokkanenprobleem* en incidenten in culturele termen duiden. Denk bijvoorbeeld aan Diederik Samsom die het in 2011 had over Marokkanen die een etnisch monopolie zouden hebben op overlast.'

Volgens Lucassen is Marokkanenbashen al twintig jaar een nationale sport. Zeker na de moord op politicus Pim Fortuyn bekijken politici en mainstream media dit soort vraagstukken door een etnische lens. De hoogleraar is van mening dat het voor politici vaak makkelijker is om naar de etnische achtergrond te kijken dan te zoeken naar andere verklaringen. 'Als het door een Marokkaanse achtergrond komt, is de oplossing heel makkelijk: zorgen dat die lui het land niet binnenkomen. Je hebt een duidelijke zondebok en je hoeft dan niet verder te investeren in anti-discriminatie, beter onderwijs en wijk-agenten.'

De politiek gooit alleen maar olie op het vuur, meent Abarkane. 'Stel je voor dat je nu terug naar

school moet. Je hebt een Marokkaanse achtergrond en hoort de hele tijd dat het allemaal aan jou ligt, dat jij alles verkeerd doet. Dat is traumatisch voor een kind. We hebben een probleem met het Marokkanenprobleem.'

Abarkane weet nog goed wanneer hij zich als kind bewust werd van zijn achtergrond. 'Tot groep 7 was er niets aan de hand. Ik was een moslim, maar dat maakte niet uit.' Dankzij de aanslagen van 9/11 veranderde alles voor de jonge Hagenees. 'Moslims hadden het gedaan en alle moslims werden ineens als een groep gezien. Ik begon me toen pas te realiseren wat mijn religie in de praktijk betekende. Voor mij betekende het dat ik moest leren schakelen tussen verschillende werelden. Iedereen doet dat natuurlijk wel eens: je bent anders op je werk dan thuis met je vrienden. Ik was een kind van arbeidsmigranten. Hoe ik mij gedroeg thuis, op school, in de moskee of in de sportvereniging verschilde.'

Abarkane zou daar rekening mee houden in de opvoeding van zijn eigen kinderen. 'Ik neem mijn ouders niets kwalijk. Ik heb een fantastische opvoeding gehad, maar ik zou het wel anders doen. Ik zou mijn kinderen bijbrengen wat de normen en waarden van deze tijd zijn en van verschillende culturen. Ik moet schakelen tussen die werelden en kan dat nu heel goed, maar ik zou willen dat ik dat eerder had meegekregen.'

Maar opvoeding komt volgens

Abarkane niet alleen van thuis uit. Dat gebeurt ook op straat en op school. 'Iedereen is overal aan het opvoeden.' En dus ook politieke partijen. 'Als jij constant wordt gestigmatiseerd, vooral op cruciale leeftijden tussen de twaalf en twintig, dan ga je er ook naar gedragen. Dan denk je: waarom zou ik nog mijn best doen? Waarom moet ik twintig keer solliciteren terwijl mijn witte leeftijdsgenoot dat niet hoeft? Waarom moet ik altijd twee keer zo hard mijn best doen?'

Extreme maatregelen

Het CDA in Den Haag kwam na de rellen met een voorstel om de subsidies en uitkeringen van familieleden van relschoppers stop te zetten. 'Als de ouders geen normen en waarden kunnen overbrengen aan hun kinderen, moeten we hen misschien met de harde hand herinneren aan de normen en waarden die gelden in onze samenleving', pleitte gemeenteraadslid Kavish Partiman.

'Die gezinnen zijn vaak al arm en kwetsbaar en die maak je dan nog armer en nog kwetsbaarder waardoor zij nog minder in staat zijn hun kinderen goed op te voeden', zegt Lucassen. 'Daarnaast kan het juridisch ook helemaal niet. Het is allemaal symboolpolitiek. Deze keer kwam het CDA ermee, maar ook de SP is er niet immuun voor.'

Abarkane maakt zich boos over dit soort voorstellen. 'Je kunt die ouders beter ondersteunen en aan de juiste instanties koppelen.' Abarkane maakt zich als jongerenwerker hard voor de wijk, hij gelooft in de toekomst van de wijk, maar denkt ook dat de politiek zijn werk moeilijker maakt: 'We kunnen niet de hele wereld redden, maar wel een verschil maken en de politiek maakt dat moeilijker. Ik zou die jongeren praktische skills kunnen leren, maar in plaats daarvan ben ik bezig met hen overtuigen dat die Marokkaanse achtergrond niet uitmaakt, dat die niet slecht is. Ik moet pleisters plakken op wat de politiek bij jongeren kapot heeft gemaakt.' ●

In Turkije foltert de politie erop los: 'Er heerst een cultuur van straffeloosheid'

'De situatie is alarmerend. In Turkije komen foltering en mishandeling frequent voor. De afgelopen vijf jaar is het aantal incidenten fors gestegen.' Aan het woord is mensenrechtenactiviste Emma Sinclair-Webb (foto). Ze woont sinds 2003 in Istanbul en zet zich al jaren in voor de mensenrechten. Dat deed ze eerst voor Amnesty International en sinds 2007 voor Human Rights Watch, dat onlangs een rapport uitbracht over foltering en grove mishandeling van verdachten en gevangenen door de Turkse politie. We spraken haar hierover.

EMMA SINCLAIR-WEBB (BEELD: HUMAN RIGHTS WATCH)

● EWOUT KLEI

Wat zijn de belangrijkste conclusies uit dit rapport?

'We onderzochten uitgebreid zes incidenten die in een periode van twee maanden plaatsvonden, waarbij tenminste veertien slachtoffers betrokken waren. Het rapport geeft geen totaalbeeld, maar de zes zaken illustreren wel hoe ernstig het met de mensenrechten van verdachten gesteld is in Turkije. De zes onderzochte incidenten verschenen in de - ook social - media en waren makkelijk te identificeren en te documenteren. Veel incidenten komen echter niet aan het licht. Wat we onderzocht hebben is het topje van de ijsberg.'

Zijn dit 'slechts' incidenten? Of is er sprake van systematisch geweld?

'Dat woord wil ik niet gebruiken. Maar er is een wijdverspreid patroon van politiegeweld tegen gevangenen. Er vinden folteringen plaats. Maar er is ook sprake van bruut geweld.'

Foltering kwam vroeger toch ook voor in Turkije, tijdens en na de staatsgreep van 1980 bijvoorbeeld? Wat is er nieuw nu?

'De situatie is de laatste tijd weer enorm verslechterd. Na 2000 ging het veel beter in Turkije, wat mede kwam door het EU-toelatingsproces. Maar dit wordt in een rap tempo teruggedraaid. De situatie is alarmerend. In Turkije komen fol-

'Wat we onderzocht hebben is het topje van de ijsberg'

tering en mishandeling frequent voor. De afgelopen vijf jaar is het aantal incidenten fors gestegen. Turkije is weer terug bij af.'

In het rapport wordt ook gesteld dat politie agenten die verdachten en gevangenen mishandelen hun gang kunnen gaan, zonder hiervoor gestraft te worden. Hoe komt dat?

'Dat is inderdaad een van de grootste problemen. Als mensen die zijn mishandeld door de politie aangifte doen, dan doen de autoriteiten hier niets mee. Wij van Human Rights Watch documenteren het wel. Heel opvallend was de reactie van de plaatselijke autoriteiten in Diyarbakir in Oost-Turkije. De gouverneur van de provincie steunde na een aanklacht meteen de

versie van het verhaal die de politie vertelde, waarin de verdachte de schuld kreeg. Deze houding maakt het doen van een onafhankelijk onderzoek natuurlijk onmogelijk, want de overheid heeft al partij gekozen. Dit is een gevaarlijke ontwikkeling, want de politie is hierdoor onschendbaar geworden. De autoriteiten zullen altijd achter de politie staan, er komt nooit een onafhankelijk onderzoek, verdachten die klagen hebben pech. Er heerst een cultuur van straffeloosheid en elkaar de hand boven het hoofd houden.'

Hoe weet Human Rights Watch dat de zaken die jullie onderzocht hebben inderdaad gaan om buitensporig politiegeweld?

'De slachtoffers hebben blauwe plekken, of misen hun voortanden. Het is heel onwaarschijnlijk dat dit door 'ongelukjes' gebeurd is. De politie claimt dat de verdachten zich verzetten tijdens hun arrestatie. Maar ook dan gebruik je dit excessieve geweld niet.'

Is het gewelddadige politicoptreden vooral gericht tegen de Koerden en politieke tegenstanders?

'Dat is een moeilijke vraag, omdat we geen beschikking hebben over alle gegevens. Maar tegen gewone misdadigers is de Turkse politie ook gewelddadig, niet alleen tegen politieke

gevangenen of tegen Koerden. Geweld komt niet alleen in Diyarbakir voor, maar over heel Turkije. Het verschil is echter denk ik dat gewone criminelen niet zo snel zullen klagen. Van het geweld tegen hen hebben we geen goed beeld.'

In Turkije vinden ook verdwijningen plaats. En de Turkse geheime dienst ontvoert politieke tegenstanders die in het buitenland wonen, met name Gülenisten. Wat kan Human Rights Watch hiertegen doen?

'We hebben hier enkele jaren geleden onderzoek naar gedaan. Ook hier ging het om enkele individuele zaken. In Turkije zelf verdwijnen ook mensen, die maanden later opeens weer opduiken. De laatste zaak was een man die opeens verdwenen was. Pas maanden later werd hij gevonden. Hij vertelde alles, ook dat hij werd gemarteld, ondanks het feit dat hij zwaar onder druk was gezet om te zwijgen. Het gaat om ongeveer 25 verdwijningen. Meestal duiken de slachtoffers na enkele maanden weer op. Eén man is na een jaar echter nog steeds spoorloos. Ik heb niet de indruk dat mensen nu worden ontvoerd om vervolgens te worden vermoord, wat in de jaren negentig veelvuldig voorkwam toen het Turkse leger in een bloedige oorlog verwickeld was met de Koerdische onafhankelijkheidsbeweging PKK.'

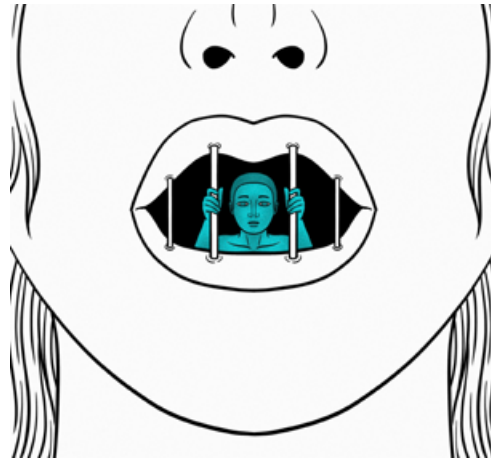
Wat zijn de ergste mensenrechtenschendingen die nu in Turkije plaatsvinden?

'In Turkije zijn er veel zorgelijke ontwikkelingen, maar over het beperken van de vrijheid van meningsuiting en de vrije media maak ik mij het meeste zorgen. Dat en de politieke controle op de rechterlijke macht. De rechtspraak is niet meer onafhankelijk.'

U twitterde onlangs over de tientallen Turkse advocaten die door de staat zijn gearresteerd. Waarom doet Turkije dit? En wat voor gevolgen heeft dit voor de rechtsstaat in Turkije, of wat daar nog van over is?

'De Turkse staat neemt de rechterlijke macht over. Dat is een groot probleem. De advocaten die zijn gearresteerd zijn de advocaten die verdachten verdedigden die van terrorisme werden beschuldigd: Gülenisten, leden van de pro-Koerdische HDP-partij, linkse mensen. Het verontwaardigende is dat de advocaten die deze verdachten verdedigden nu ook voor terrorisme worden aangeklaagd. Zonder bewijs natuurlijk, maar de politie luistert nu wel alle telefoongesprekken af die de advocaten met hun cliënten hebben gevoerd, en met de families van de cliënten. Het gevolg van deze intimidatie is dat advocaten in de toekomst niet zo snel terrorismeverdachten zullen verdedigen, omdat ze dan zelf in het beklaagdenbankje moeten plaatsnemen. De kans op een eerlijk proces wordt hierdoor nog kleiner. De Turkse staat is uitermate ongelukkig met de advocatenbonden, ook omdat die over de verschillende rechtszaken kritische rapporten uitbrengen. Turkije wil de macht van deze bon-

den breken en alleen advocaten op de zaak zetten die loyaal zijn aan de regering. Dit zijn geen advocaten die allereerst handelen in het belang van hun cliënten.'

'Er heerst een cultuur van straffeloosheid en elkaar de hand boven het hoofd houden'

Ten slotte: de president van het Europees Hof van de Rechten van de Mens EHRM, Róbert Spanó, was begin september in Turkije. Daar sprak hij onder meer met president Recep Tayyip Erdogan en ontving hij een eredoctoraat aan de universiteit van Istanbul. Turkse mensenrechtenactivisten waren woedend. Hoe kijkt u tegen deze actie van Spanó aan?

'Spanó en het EHRM hebben zich hierdoor gecompromitteerd. De Universiteit van Istanbul heeft een slechte *track record*, want de instelling heeft na de mislukte staatsgreep van juli 2016 een heleboel docenten ontslagen (waaronder Mehmet Altan, de broer van de gevangene schrijver Ahmet Altan. Mehmet Altan schreef hierover een open brief aan Spanó, red.).

Dat Spanó uitgerekend deze universiteit bezocht om een eredoctoraat te ontvangen, dat helpt niet echt om de onafhankelijkheid van het EHRM te promoten. Het was een onverstandige zet. Daarnaast is het zo dat Turkije EHRM-besluiten naast zich neerlegt. Filantroop en vredesactivist Osman Kavala zit bijvoorbeeld nog steeds in de gevangenis, ondanks het feit dat het EHRM heeft geëist dat hij onmiddellijk vrijgelaten moet worden. En voormalig HDP-leider Selahattin Demirtas is ook nog steeds niet op vrije voeten. Ik hoop dat Spanó tijdens zijn bezoek zich hard gemaakt heeft voor de vrijlating van Kavala en Demirtas. En ik hoop dat de Turkse autoriteiten luisteren naar wat Spanó mogelijk achter gesloten deuren tegen ze heeft gezegd. In het openbaar heeft de president van het EHRM in ieder geval geen duidelijke statements afgegeven, maar misschien heeft hij zich achter gesloten deuren wel hard voor de mensenrechten gemaakt.' ●

Van 21 tot en met 25 september dit jaar zou in de Zwitserse stad Genève het zogenoemde Turkije Tribunaal plaatsvinden. Vanwege de coronacrisis is dit event tot nader orde uitgesteld. Initiatiefnemer van het symbolische proces tegen de Turkse staat is het Belgische advocatenkantoor Van Steenbrugge Advocaten (VSA) uit Gent, dat eerder voor het VN-Mensenrechtencomité verschillende zaken voor Turkse burgers behandeld heeft.

Volgens professor Johan van de Lanotte, voormalig vicepremier van België, tegenwoordig verbonden aan VSA en buitengewoon hoogleraar Grondwettelijk Recht en Mensenrechten aan de Universiteit Gent, is dit tribunaal een drukmiddel om Europese instellingen ertoe te bewegen kritischer te zijn op Turkije. 'Turkije schendt op grove schaal de mensenrechten en kent geen onafhankelijke rechtsspraak meer. Toch komt Erdogan hiermee weg en zien we het land nog steeds als een democratie, in tegenstelling tot Rusland en Wit-Rusland. Dat is merkwaardig.'

Voor het Turkije Tribunaal heeft VSA zes prominente rechters weten te strikken: Françoise Barones Tulkens (België), Giorgio Malinverni (Zwitserland), Elisabeth Abi-Mershed (VS), Johann van der Westhuizen (Zuid-Afrika), Ledi Bianku (Albanië) en John Pace (Australië). Van de Lanotte: 'Dit zijn rechters met een indrukwekkende staat van dienst. Hopelijk zullen het Europees Hof van de Rechten van de Mens en andere instellingen hierdoor worden overgehaald hun toegeeflijke opstelling tegenover Turkije te herzien. We stoppen ook niet als het tribunaal is afgelopen, maar stappen dan naar internationale instanties als het EHRM, de Raad van Europa, enzovoort.'

Emma Sinclair-Webb laat weten positief tegenover dit tribunaal te staan. 'Ik denk dat alle pogingen om aandacht te geven aan de mensenrechtensituatie in Turkije waardevol zijn. Het belangrijkste van zo'n tribunaal is wel dat alle verschillende slachtoffergroepen aan het woord moeten komen. Het moet voor de geloofwaardigheid een zo'n breed mogelijk tribunaal zijn.'

Waarom islamitische landen de

De deal is rond. China heeft met succes de stilte van de islamitische wereld afgekocht en kan onbezorgd verder met het onderdrukken van haar eigen moslims. Zelfbenoemde hoeders van de moslimwereld als Saoedi-Arabië, Iran, Pakistan en Turkije zijn steeds meer economisch afhankelijk van China en schuwen daarom kritiek op Beijing. Als klap op de vuurpijl schreef China samen met de Arabische wereld een verklaring om te strijden tegen de radicale islam, waarmee de islamitische goedkeuring voor de concentratiekampen in Xinjiang beklonken werd.

● TIEME HERMANS

De bewijslast tegen China hoopt zich op wat betreft een mogelijke genocide die plaatsvindt in de westelijke provincie Xinjiang op inheemse islamitische volkeren als de Oeigoeren, Kazachen, Kirgiezen en Tadzjeken. Ondanks deze verontrustende berichten blijft het vanuit de moslimwereld angstvallig stil. Terwijl 21 westerse landen en Japan afgelopen jaar een protestbrief stuurden aan de VN-Mensenrechtenraad, waarin ze China opriepen te stoppen met het massaal opsluiten van moslims, schaarde de meeste islamitische landen zich juist achter Beijing.

Als reactie op de westerse protestbrief stuurden VN-ambassadeurs van 37 andere landen een gezamenlijke brief naar de Mensenrechtenraad om de Chinese aanpak van de Oeigoeren juist te verdedigen. Ondertekenaars waren moslimlanden als Saoedi-Arabië, Egypte, Pakistan, Oman, Algerije, Qatar, Syrië, Bahrein, Koeweit, de Verenigde Arabische Emiraten, Somalië, Soedan, Turkmenistan en Tadzjikistan. Nagenoeg al deze landen, waaronder ook Rusland, Noord-Korea en Zimbabwe, bungelen ver onderaan de mensenrechtenladder. Critici zien de brief als een wrange grap van een klikje schurkenstaten die elkaar de hand boven het hoofd houdt om de eigen bevolking naar hartenlust te blijven

‘Het besluit van deze landen om zich achter China te scharen is keiharde *realpolitik*’

onderdrukken.

Ook de Organisatie voor Islamitische Samenwerking (OIS), een van de grootste wereldwijde belangenorganisaties voor moslims, heeft haar goedkeuring uitgesproken over China's behandeling van de Oeigoeren. Sterker nog: er zijn 49 landen in de wereld met een islamitische meerderheid, maar geen van die landen heeft zich tegen China uitgesproken. Organisaties als Amnesty International en verschillende Oeigoerse actiegroepen reageerden geschokt op de steun aan China vanuit de moslimwereld. Farida Deif van Human Rights Watch verklaarde op Twitter dat de Oeigoeren schaamteloos verraden zijn door de OIS.

In juli bekroonden de Chinezen hun diplomatieke campagne tijdens een digitale bijeenkomst tussen China en 21 landen van de Arabische Liga, waarbij zij overeenkwamen om samen de diepere oorzaken van terrorisme uit te roeien. Op deze manier werd de bal precies zo gespeeld dat de Chinese aanpak van islamitische min-

derheden past binnen het door China geschetste kader van terrorismebestrijding, en positioneert Beijing zich als partner in het bestrijden van een gemeenschappelijke extremistische vijand. Met de goedkeuring van de Arabische Liga op zak is de kans op een krachtige veroordeling vanuit de moslimwereld aanzienlijk kleiner geworden. China kan, onder het mom van terrorismebestrijding, rustig verder gaan met de onderdrukking en culturele genocide op haar moslimgemeenschap.

Realpolitik

Dat islamitische landen de Oeigoeren niet steunen is een weloverwogen beslissing. Dat stelt Bernard Haykel, hoogleraar Midden-Oostenstudies aan de universiteit van Princeton in de Verenigde Staten. ‘Het besluit om zich achter China te scharen is keiharde *realpolitik*’, zegt hij. ‘Het is overduidelijk dat de overheden een dubbele standaard hanteren door wel op te komen voor de Rohingya-moslims in Myanmar, maar niet voor de Oei-

goeren. Ook binnen eigen gelederen is deze hypocrisie geen geheim, maar de kosten wegen simpelweg niet op tegen de baten. Natuurlijk is er sympathie voor de Oeigoerse moslims, maar niemand is bereid zijn waardevolle relatie met China ervoor op het spel te zetten.’

Haykel geeft aan dat door beperkte persvrijheid en de grote gevoelsafstand met het verre Xinjiang de meeste moslims slechts in beperkte mate op de hoogte zijn van wat er gaande is in China. ‘Daarnaast moet je niet vergeten dat de meeste moslimlanden arm zijn. Mensen hebben al te veel problemen op hun bord in het dagelijks leven. Dus hoewel er sympathie bestaat voor de Oeigoeren, zullen zij niet snel hun nek uitsteken zolang het geen direct voordeel oplevert voor hun eigen situatie. Moslims zijn zich terdege bewust van de dubbele standaard van hun overheden en zijn daar niet tevreden mee. Maar het feit dat je het ergens niet mee eens bent, betekent niet dat je er ook actief iets aan gaat doen.’

De weinige actieve protesten in de moslimwereld tegen China komen tot op heden vooral van individuen op social media en soms vanuit religieuze hoek. Toch is de publieke opinie ten opzichte van Chinezen in deze landen niet geweldig. Zo heerst er in Indonesië al eeuwenlang een anti-Chinees sentiment, waardoor de werkkampen in Xinjiang snel leidden tot

Oeigoeren laten stikken

VAN LINKS NAAR RECHTS: PRINS MOHAMMED BIN SALMAN VAN SAOEDI-ARABIË, PRESIDENT ERDOGAN VAN TURKIJE, PREMIER IMRAN KHAN VAN PAKISTAN, PRESIDENT HASSAN ROUHANI VAN IRAN, PRESIDENT ABDUL FATAH AL-SISI VAN EGYPTEN EN PRESIDENT JOKO WIDODO VAN INDONESIA. ONDER: GELEKT MATERIAAL UIT ÉÉN VAN CHINA'S CONCENTRATIEKAMPEN, 2017 (BEELD: WIKIMEDIA COMMONS / THE WHITE HOUSE / KREMLIN.RU / FINANCIAL TIMES / PEMERINTAH PROVINSI DKI JAKARTA / XINJIANG JURIDICAL ADMINISTRATION)

protesten vanuit islamitische organisaties. Maar na een gesponsorde reis naar China voor religieuze leiders en een vette donatie aan hun organisaties, bleef het opvallend stil en zwakten de protesten af.

Ook in Iran heerst onvrede over de intensieve samenwerking met China. Volgens veel Iraniërs heeft China de afgelopen jaren misbruik gemaakt van de heersende internationale sancties tegen Iran. Het land werd overspoeld met ondermaatse, goedkope consumptiegoederen, die veel Iraanse bedrijven de markt uit hebben gespeeld. Ondanks dat de ayatollahs hun uiterste best doet om te zwijgen over de misstanden in Xinjiang, waagden enkele Iraanse politici zich uit te spreken tegen het huidige pro-Chinese beleid.

‘Het is duidelijk dat Erdogan steeds vaker zwicht voor Beijing’

In Pakistan keert de publieke opinie zich volgens journalist Sidhant (33) eveneens steeds meer tegen China. Religieuze publicaties en berichten op social media zijn kritisch over China en vragen aandacht voor het lot van de Oeigoeren. ‘We hebben onze twijfels bij de miljardenprojecten die China voor ons komt uitvoeren hier. Deze laten ons achter met enorme schulden en nog grotere afhankelijkheid

van China. Daarbij misdragen veel Chinezen zich op ons grondgebied, maar genieten ze binnen onze grenzen nagenoeg onschendbaarheid, zelfs fraudeurs en mensensmokkelaars. Omdat onze overheid China buiten schot houdt, is het voor journalisten steeds moeilijker om de waarheid te publiceren. Daardoor zijn veel mensen maar deels op de hoogte van wat er gaande is in Xinjiang.’

IT'er Sharif (44) bevestigt dat veel Pakistanen wel weten dat er iets mis is in hun buurland, maar niet weten wat ze ertegen kunnen doen. ‘De media vertellen ons nauwelijks iets, dus het blijft bij wat geruchten tegenover doodse stilte vanuit de overheid. Onze politieke klasse is zodanig overtuigd van intensieve samenwerking met China, dat men bereid is de eigen integriteit hiervoor opzij te zetten. Daarbij weet ook het volk dat het misschien al te laat is om China de rug toe te keren. Als je voor tientallen miljarden bij je buurman in het krijt staat, kun je deze maar beter te vriend houden, toch? En tot slot, wat kunnen we doen? Ons land verkeert al zo lang in chaos, dat ik niet eens meer weet waar ik voor of tegen moet protesteren. Hoewel

we de situatie vreselijk vinden, denk ik niet dat dit het keerpunt zal zijn waarop het hele land samenkomt en verandering eist.'

Ook in Kirgizië en Kazachstan, grenzend aan Xinjiang, zijn de afgelopen jaren protesten uitgebroken tegen Chinezen die landbouwgrond opkopen, natuurlijke rijkdommen exploiteren en vanwege de concentratiekampen in hun buurland. Hierdoor kwamen beide islamitische landen in een vreemde spagaat tussen de publieke opinie en hun eigen pro-Chinakoers. Daarom kiezen zij ervoor China niet actief te steunen, maar om tactisch te zwijgen over het onderwerp en protesten zoveel mogelijk te onderdrukken.

Naast individuen spreken ook groepen als Al-Qaida en ISIS zich fel uit tegen China, maar volgens Haykel is hun boodschap weinig aantrekkelijk voor de meeste moslims. 'Al-Qaida en ISIS zijn verslagen en niemand schaat zich achter losers.' Volgens de hoogleraar heeft het ideaal om eenheid te creëren in de moslimwereld gefaald en voeren de meeste islamitische landen een nationalistische koers. Daarbij wint eigenbelang het meestal van solidariteit, en wordt er dus gekozen voor een stabiele relatie met China.

Turkse broeders

Volgens Haykel is de stilte van Turkije en andere Turkstalige landen het meest schaamteloos. Niet alleen delen landen als Turkije, Oezbekistan, Kirgizië en Kazachstan dezelfde islamitische religie als de Oeigoeren, maar delen zij ook etnische, linguïstische en culturele banden. Onder de verschillende Turkse volkeren bestaan al jarenlang sentimenten om te streven naar een grotere gezamenlijke unie. Dit zogenaamde panturkisme is ook een van de idealen van Erdogans nationalistische coalitiepartner MHP. Hoewel vanuit de MHP enkele kritische geluiden te horen waren over China, zweeg de regering omdat de Chinese Centrale Bank de noodlijdende Turkse economie injecteerde met een miljard dollar.

Net als Pakistan staan Turkstalige landen diep in het krijt bij Beijing en hopen ze economisch te zullen profiteren van de Nieuwe Zijderoute. Dat is een Chinees megaproject om via zeeroutes, spoor en wegen een wereldwijd

'Zowel machthebbers als de bevolking in de islamitische wereld kunnen zich nauwelijks voorstellen wat er in Xinjiang gebeurt'

handelsnetwerk te creëren, met meer afzetmarkten voor Chinese producten.

Zowel in Turkije als in Kazachstan woont een grote Oeigoerse minderheid. De Oeigoeren in deze landen voelden zich altijd veilig. Maar door groeiende afhankelijkheid van China is hun positie in het gedrang gekomen. De Turkse regering levert zelfs in het geheim Oeigoerse activisten en dissidenten uit aan China, terwijl Turkije heel goed weet wat hen te wachten staat bij thuiskomst.

De Oeigoerse gemeenschap in Turkije organiseert regelmatig demonstraties, maar wordt steeds meer tegengewerkt door de Turkse overheid. 'Veel van ons zijn opgepakt tijdens protesten. We werden alleen vrijgelaten als we beloofden onze T-shirts, met daarop afbeeldingen van onze vermiste familie-

leden in China, binnenstebuiten te dragen', zegt activist Arslan (32). 'Andere activisten zijn simpelweg verdwenen. Waarschijnlijk gedood. Het is duidelijk dat Erdogan steeds vaker zwicht voor Beijing, om ons te zien als terroristen. Recentelijk zijn veel Turkse Oeigoeren bedreigd, willekeurig gearresteerd en worden protesten verboden. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om je in Turkije uit te spreken tegen China.'

Stalinistisch

Ondanks dat het met de persvrijheid in Indonesië, Pakistan, Turkije en Kazachstan wat beter is gesteld dan in Iran en Saudi-Arabië, dringt de omvang van de mogelijke genocide niet echt door tot het grote publiek. 'Zowel machthebbers als de bevolking in de islamitische wereld kunnen zich nauwelijks

voorstellen wat er in Xinjiang gebeurt', zegt de Indonesische politicologe Hera (41). 'Ze weten dat China in Xinjiang terrorisme bestrijdt, maar ze zien tegelijkertijd dat er een miljoen mensen wordt opgesloten. Wat daar gebeurt is van een ongekend kaliber. Het is zo luguber en stalinistisch, dat mensen niet goed weten hoe ze dit moeten beoordelen. Het gebeurt op een schaal die ze bijna niet voor mogelijk houden.'

Als een van de weinige landen deed de Pakistaanse premier Imran Khan, door toenemende druk vanuit zijn islamitische achterban, schoorvoetend een paar aanbevelingen aan China over het beleid tegenover de Oeigoeren. Hij vroeg onder andere om meer begrip te ontwikkelen voor de islam, meer vertrouwen te winnen onder de bevolking, te communiceren met betrouwbare religieuze leiders en te stoppen met het framen van alle moslims in Xinjiang als een collectief gevaar. De reactie uit Beijing was kort en helder: bemoei je met je eigen zaken als onze samenwerking je lief is. Vervolgens keerde Khan terug naar zijn oude tactiek van zwijgzaamheid, en legde hij de media nog verder aan banden om op verzoek van China kritische geluiden te smoren.

Solidariteit

De Pakistaanse dokter Fariz (54) geeft aan dat de vaak bejubelde solidariteit voor medemoslims in de praktijk vies tegenvalt. 'Sentimenten worden vrijwel altijd ofwel aangewakkerd of onderdrukt door de staat, en strategisch ingezet om zijn politieke belangen te dienen. Hoe kan het anders dat er gewelddadige rellen uitbreken in Pakistan als een Amerikaanse soldaat een Koran verbrandt, maar dat wanneer de Chinese overheid dit op grote schaal doet we de andere kant op kijken? Of dat het land op zijn kop staat als er in het verre Denemarken iemand een cartoon van de profeet maakt, maar er niets gebeurt als er in ons buurland mensen gedwongen varkensvlees worden te eten en moskeeën omgetoverd worden tot openbaar toilet? Dit laat zien dat deze protesten nooit echt spontaan zijn, en naar behoeven worden ingezet door de autoriteiten als het past in hun politieke agenda.' •

De Turkse journalist en academicus Mehmet Altan raakte na de coup van 2016 zijn baan aan de Universiteit van Istanbul kwijt door een nooddecreet en zat bijna twee jaar in de gevangenis. Hij heeft nu een open brief aan Robert Spano geschreven, de president van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Spano was vorige maand in Turkije om een eredoctoraat te ontvangen van diezelfde Universiteit van Istanbul. Mehmet Altan is jongere broer van Ahmet Altan, de beroemde schrijver en intellectueel. Ahmet Altan zit nog steeds in de gevangenis. Dit stuk verscheen eerder bij *Bianet* en is voor *de Kanttekening* vertaald door Ewout Klei.

Aan de president van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Beste president,

Er zijn meer dan zestigduizend individuele aanvragen vanuit Turkije ingediend bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Turkije staat op de tweede plaats na Rusland als het gaat om mensenrechtenschendingen.

Zoals u weet ben ik een van de burgers van de Republiek Turkije wiens grondwettelijke rechten werden geschonden, omdat mijn aanvraag werd beoordeeld onder uw voorzitterschap.

Op 20 maart 2018 schiep het EHRM, onder voorzitterschap van u, een precedent in universele wetgeving. Het EHRM oordeelde dat mijn recht op persoonlijke vrijheid en veiligheid en mijn vrijheid van meningsuiting waren geschonden. Turkije werd veroordeeld.

Ik dank u en het Hof dat u voorziet voor dit oordeel. De wet trok aan het langste eind.

Beste president,

Uw oordeel over mij heeft een plaats in de geschiedenis van het EHRM.

Ergin Ergül, die namens Turkije in die zaak als rechter werd benoemd en de enige rechter was met een ander oordeel, voerde zulke argumenten aan dat u voor het eerst in de geschiedenis van het EHRM 'een dissidente stem' uitbracht tegen een dissidente stem (die van Ergül, red.). Voor het eerst in de geschiedenis van het EHRM, als ik mij niet vergis. En de andere leden volgden u.

Er werd aangekondigd dat u op 3 september 2020 Turkije zult bezoeken als gast van de minister van Justitie. Maar wat me verbaasde, was om te horen dat u een eredoctoraat krijgt van de Universiteit van Istanbul.

Ik herinner u het bovenstaande detail, als aanleiding om u te infor-

meren over de staat van 'de rechterlijke macht' in Turkije en de 'juridische opleiding' in Istanbul.

Ik vraag mij af of u in gedachten houdt dat Ergin Ergül, tegen wie u, in naam van de universele wet, een dissidente stem moest uitbrengen, is afgestudeerd aan de Universiteit van Istanbul die u een eredoctoraat zal toekennen?

Uw secretariaat moet u zeker hebben meegedeeld dat de Universiteit van Istanbul ook aan Kenan Evren (de Turkse generaal die na de staatsgreep van 1980 president werd van Turkije, red.) een eredoctoraat in de rechten heeft verleend.

Beste president,

Ik heb 30 jaar lesgegeven aan de Universiteit van Istanbul, waar u een 'eredoctoraat in de rechten' zult ontvangen. En ik werd daar 27 jaar geleden professor.

Ik hoorde op televisie dat ik op 29 oktober 2016 bij wettelijk besluit van de universiteit was ontslagen. Dit, terwijl ik in mijn cel in de gevangenis zat, een maand nadat ik was vastgehouden als gevolg van de schending van drie artikelen van de grondwet. De mensen die u een eredoctoraat geven, zijn de mensen die mij en vele andere academici hebben ontslagen.

Ik werd niet vrijgelaten - ondanks het oordeel van het Constitutionele Hof, dat schendingen van drie afzonderlijke grondwettelijke rechten vaststelde en mijn vrijlating had bevolen. Als klap op de vuurpijl werd ik direct daarna veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf. Zelfs na het arrest van het EVRM, dat door u werd voorgezet, dat er een schending van mijn rechten had plaatsgevonden, bevestigde het regionale gerechtshof van Istanbul mijn veroordeling. Ik bedoel te zeggen dat dergelijke

schandalige gerechtelijke dwalingen niet ongebruikelijk zijn.

Uiteindelijk werd ik echter op 4 november 2019 vrijgesproken en werd mijn vrijspraak definitief, nadat het Hof van Cassatie had besloten tot mijn vrijspraak.

Maar mijn lopende zaak over mijn ontslag van de universiteit wacht nog steeds op behandeling door de 21e administratieve rechtbank van Ankara. In dat geval is de verdachte de Universiteit van Istanbul, waar u uw eredoctoraat ontvangt.

Ondanks de vrijspraak, ondanks de uitspraken van het Grondwettelijk Hof en het EHRM, ben ik er niet in geslaagd terug te keren naar mijn universiteit waar u een eredoctoraat krijgt.

De universiteit waar u uw doctoraat gaat halen, is 'de beschuldigde instelling' in de processen die zijn aangespannen door vele academici, die net als ik bij een wettelijk besluit werden ontslagen.

Deze procedures zijn aan de gang en het is aannemelijk dat ze ook voor het EHRM worden gebracht dat u voorziet. Maar in de tussentijd bent u een rechter geworden die een eredoctoraat heeft ontvangen van de universiteit van Istanbul. Ik weet niet zeker hoe verheugend het zou zijn om erelid te worden van een universiteit, die ten onrechte honderden academici de laan heeft uitgestuurd en tot werkloosheid en armoede heeft gedwongen.

Onder normale omstandigheden is het natuurlijk fijn om te horen dat u Turkije gaat bezoeken. Helaas is dat niet het geval.

Beste president,

Het EHRM garandeert onder uw voorzitterschap de bescherming van de vrijheden en rechten die zijn ver-

ankerd in het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

We willen geloven dat het EHRM, waarvan u de president bent, de rechten waarborgt van iedereen die onder zijn jurisdictie valt. Het is moeilijk te zeggen dat ons geloof altijd ongeschonden zal blijven.

Het Hof had prioriteit gegeven aan de aanvraag van Ahmet Altan, wiens romans zijn gepubliceerd in 23 landen, en die, ondanks de Covid-19-pandemie, al vier jaar achter de tralies in de Silivri-gevangenis zit. Jaren. Hoewel de rechtbank zeer goed bekend is met de inhoud van het dossier, hebben we helaas de afgelopen vier jaar gewacht op de inwerkingtreding van die prioriteit.

En natuurlijk zijn we ons terdege bewust van de moeite die wordt gedaan om te voorkomen dat de aanvraag van Ahmet Altan wordt herzien en te zorgen dat er geen definitieve uitspraak wordt gedaan over schendingen van rechten wanneer deze wordt aangenomen. Maar omdat dit niet de geschikte plaats is om dit te bespreken, geef ik hier liever geen commentaar op.

U bent ongetwijfeld vrij om uw eigen keuzes te maken. En het is duidelijk dat al uw keuzes zullen doorschijnen in toekomstige beslissingen en nieuwe gevolgen zullen hebben.

Ik wil u nu alvast welkom heten in Turkije, waar u een bezoek zal brengen als de president van een internationaal hooggerechtshof, dat is gebaseerd op een afspraak waar de slachtoffers van de rechterlijke macht hoge verwachtingen van hebben.

Met vriendelijke groet,
Mehmet Altan

‘De doos van Pandora is geopend.’

Vier jaar Trump heeft een bloedig spoor van polarisatie en raciale tegenstellingen achtergelaten, leidend tot grimmige protesten, dodelijke rellen en de opkomst van extreemrechtse militias door het hele land. Commentatoren zien weinig reden tot optimisme, ook niet als Biden wint. ‘Er moeten een heleboel wonden geheeld worden.’

BEELD: DE KANTTEKENING

● EWOUT KLEI

Er staat op 3 november zoveel op het spel in Amerika dat Joe Biden, die op dit moment leidt in de opiniepeilingen, durft te spreken over een ‘slag om de ziel van de natie’. Aan de andere kant van de polarisatiekloof staan Donald Trumps fanatieke aanhangers klaar om voor hem door het vuur gaan. Sommigen denken zelfs aan een opvoering van het geweld, mocht Trump de verkiezingen verliezen.

‘Trump’s fanatiekste aanhangers zullen dit niet accepteren’, vertelt onderzoeksjournalist David Neiwert, een oude rot in het vak die al tientallen jaren onderzoek doet naar radicaalrechts en extreemrechts in de Verenigde Staten. ‘Ik spreek zulke mensen, waaronder gevaarlijke militia-types, regelmatig op demonstraties en volg al die rechtse clubjes op de voet. Burgers radicaliseren. De doos van Pandora is geopend.’

Volgens Neiwert wordt nu - ook online - steeds openlijker bedreigd

‘Fascisme is rechtspopulisme dat is uitgezaaid’

met geweld. ‘Ik proef een dorst naar bloed. Leden van de Proud Boys vertellen mij dat ze Antifa (antifascistische activisten, red.) in elkaar willen slaan. Ze willen groen licht krijgen om los te kunnen gaan. Ze denken dat een nederlaag van Trump hen dat excuus geeft. Als Trump de verkiezingen verliest, dan zullen deze rechtsradicalen hun woede koelen op activisten van kleur en op Antifa, vermoed ik.’

Een overwinning van Donald Trump is nog onwenselijker, omdat de Verenigde Staten dan mogelijk Hongarije achterna zullen gaan, zegt Neiwert. ‘Trump is geen fan van democratische instituties, van

een vrije onafhankelijke pers, van internationale verdragen. Als hij president blijft, zal hij voor nog meer schade zorgen.’

In zijn boek *Alt-America: The rise of the radical right in the age of Trump* schreef Neiwert nog dat Trump geen fascist is maar een rechtse populist. Inmiddels is hij kritischer.

‘Fascisme is rechtspopulisme dat is uitgezaaid’, zegt hij. ‘Mijn boek schreef ik in 2017, toen Trump net president was geworden. Ik kan nu zeggen dat Trump als president meer fascistoïde is geworden. Denk aan zijn harde immigratiestandpunt, denk aan het omarmen van

rechtse militias en de QAnon-complottheorie, denk aan zijn oproep op Twitter om de verkiezingen uit te stellen. Dus ja, ik maak mij grote zorgen als hij onverhoopt toch wordt herkozen in november.’

De QAnon-theorie behelst dat in de Verenigde Staten een ‘deep state’ bestaat van pedofiele duivelsaanbidders die Donald Trump en zijn aanhangers bestrijden. Volgens Neiwert dankt deze complottheorie haar succes aan haar buitenissigheid.

‘De Verenigde Staten kampen nu niet alleen met de coronacrisis en een economische crisis, maar ook met een epistemologische crisis. Mensen zijn het niet meer met elkaar eens hoe de waarheid kan worden vastgesteld. Complotdenkers kijken wezenlijk op een andere manier naar de werkelijkheid. Als we hetzelfde filmpje op internet bekijken, zien zij daar heel iets anders in dan jij en ik. En dat ze als complotdenkers worden bestempeld versterkt ze alleen maar in hun gevoel de ‘echte’ waarheid te kennen.’

De slag om de ziel van Amerika

Obscuur zijn complotdenkers allang niet meer, legt Neiwert uit. 'De zeer partijdige rechtse omroep Fox en president Trump hebben hun buitenissige ideeën mainstream gemaakt. Fox spreekt niet over een duivels pedofiellenetwerk, maar heeft het wel over een *deep state*. En Trump neemt ook geen afstand van QAnon. De epistemologische crisis heeft de polarisatie in de Amerikaanse samenleving alleen maar versterkt. Het simplistische Fox heeft met zijn valse narratieven de ene helft van Amerika geleerd de andere helft te haten.'

Een soort van oorlogssituatie

Aanvankelijk genoot Donald Trump onder conservatieve Afro-Amerikanen nog een zekere populariteit, maar dat is nu wel voorbij, vertelt de Nederlands-Amerikaanse journalist Kevin P. Roberson, die sinds enige jaren weer in de Verenigde Staten woont.

'Trump doet niets tegen de coronacrisis en de economische crisis - veertig miljoen werklozen - maar ook zijn opstelling tegenover Black Lives Matter wordt door Afro-Amerikanen niet gewaardeerd. Bij conservatieve zwarte christenen zette Trump onlangs kwaad bloed, toen hij op een foto met de Bijbel poseerde vlak nadat hij het bevel had gegeven een BLM-demonstratie bij het Witte Huis te demonteren. Met vroomheid had dit niets te maken, vonden ze.'

Er zijn inderdaad zwarte Amerikanen die achter Trump staan, of tot voor kort hebben gestaan. Zo wordt de BLM-beweging door veel conservatieve zwarte Amerikanen niet gesteund vanwege haar vermeende LGBT-agenda, legt Roberson uit. 'Conservatieve Afro-Amerikanen zeggen dat de zwarte heteroseksuele man wordt buitengesloten.' Ook het geweld van radicale elementen binnen BLM wordt door veel zwarte Amerikanen veroordeeld.

'Bij ons in de buurt in Zuid-Florida werden ruiten ingegooid en politieauto's in brand gestoken. Ik heb jaren terug in Minneapolis gewoond, de stad waar George

Floyd is vermoord. Dankzij rellen is daar nu een hele wijk verwoest. Een wijk die ik goed ken. Veel ondernemers uit die wijk hebben zich niet verzekerd. Zij zijn nu alles kwijt. En het moment had bijna niet slechter gekund, met die enorme werkloosheid.'

Roberson schrikt van het geweld en keurt het niet goed, maar begon te snappen waarom sommige activisten zo handelen na een gesprek met een van hen. De activist legde uit dat de autoriteiten pas bereid waren om te veranderen nadat ze geconfronteerd werden met geweld. 'Eerst werd de agent ontslagen die Floyd in de dodelijke wurggreep hield, vervolgens werden de andere drie agenten die bij Floyds dood aanwezig waren ontslagen; nu moeten ze alle vier voor de rechter verschijnen. Dit was allemaal niet gebeurd als de demonstranten zich keurig aan de wet hadden gehouden.'

Het geweld begint meestal 's avonds, zegt Roberson. 'De BLM-demonstraties die je overdag ziet, die trekken ander volk aan dan de nachtelijke acties. Die groepen en groepjes gebruiken soms geweld. En dan heb je ook nog extreemrechtse *agent provocateurs* die proberen hun tegenstanders uit te lokken.' Hij maakt zich grote zorgen. 'Veel mensen hebben het gevoel dat ze in een soort van oorlogssituatie zijn beland en schaffen wapens aan. Het wij-zij-denken groeit. Steeds meer mensen denken langs raciale lijnen en in raciale tegenstellingen.'

'Antiracisme is mainstream geworden'

Daarentegen valt het met de moslimhaat in de VS wel mee, zegt de 25-jarige Safwan Abkar, die werkt bij een advocatenkantoor in New Jersey. 'Na 9/11 waren veel Amerikanen bang voor moslims en werden we met terrorisme geassocieerd. Maar de laatste jaren is er helemaal geen islamitisch terrorisme meer, dus valt het met die haat reuze mee. Ik heb er in ieder geval nauwelijks last van', vertelt Akbar.

Dat de islam als 'probleem' gro-

'De Amerikaanse samenleving slaat nu een andere richting in dan Trump'

tendeels van de agenda is verdwenen komt volgens Akbar door de andere crises waarmee de VS nu kampen: de coronacrisis, de economische crisis en de onrust die in het land ontstond na de dood van George Floyd. Maar: 'als er weer een nieuwe terroristische aanslag komt, dan komen we weer opnieuw in een cyclus van moslimhaat terecht.'

Van Alt-Amerika is Akbar niet erg onder de indruk. 'Alt-rechts voert een achterhoedegevecht. Natuurlijk zijn er nu spanningen in de VS, vanwege BLM en extreemrechtse tegendemonstraties, maar ik geloof niet dat Amerika weer terugkeert naar de tijd van de lynchings en de KKK. *Corporate America* (de grote bedrijven, red.) steunt BLM. Antiracisme is mainstream geworden. Trump is nu weliswaar president, maar de Amerikaanse samenleving slaat nu juist een andere richting in.'

Akbar gelooft ook die reden dan ook dat Trump de presidentsverkiezingen zal verliezen. 'Natuurlijk zal Trump proberen om BLM en Antifa als gevaren voor de samenleving af te schilderen, maar tegen de coronacrisis en de economische crisis heeft hij niets gedaan. Daar zal hij op 3 november op worden afgerekend.'

Een einde aan de polarisatie?

Maar kan Joe Biden, als hij de presidentsverkiezingen wint, wel een einde aan de polarisatie en de raciale tegenstellingen maken? 'De komende jaren zal die polarisatie voorlopig wel bestaan', denkt Neiwert. 'Er moet eerst een brede consensus ontstaan. Dat kan als Biden

de presidentsverkiezingen wint en de situatie weet te normaliseren. Maar dat gebeurt niet meteen. Er moeten een heleboel wonden geheeld worden.'

Biden is voor Afro-Amerikanen absoluut niet de ideale kandidaat, voegt Kevin P. Roberson toe. 'Biden heeft nare opmerkingen gemaakt over Afro-Amerikanen. Zo zouden Afro-Amerikanen die op Trump willen stemmen niet echt zwart zijn. En ook zouden veel zwarte ouders analfabeet zijn, en daarom niet naar ouderavonden gaan. Dat laatste had hij van een onderzoek dat achteraf niet bleek te kloppen.'

Ook Bidens running mate Kamala Harris, die een Indiase en Jamaicaanse achtergrond heeft, heeft volgens Roberson wel wat op haar kerfstok. 'Als openbare aanklager in de staat Californië hield zij bewijs tegen waardoor de Afro-Amerikaanse Kevin Cooper in de dodencel bleef zitten, terwijl hij volgens veel mensen onschuldig is.'

Bidens politiek zal niet heel anders zijn dan die van Trump, denkt Akbar. 'Wel in retoriek natuurlijk, maar niet in beleid. Het hangt ook heel erg af van de vraag of de Democraten ook een meerderheid in de Senaat en Huis van Afgevaardigden krijgen. Als ze dat niet krijgen, dan verandert er heel weinig. De linkervleugel in de Democratische Partij roert zich. Alexandria Ocasio-Cortez, Ilhan Omar en anderen willen het roer echt omgooien, het binnenlandse beleid radicaal veranderen. Nu is hun tijd nog niet gekomen. De grote vraag is: winnen zij in 2024 het pleit, of blijft de Democratische Partij een gematigde partij?' •

Interview.

SINAN CANKAYA (BEELD: MARIJN SMULDERS)

Sinan Cankaya: 'Een identiteit is een proces, geen onveranderlijk ding'

Sinan Cankaya (1982) studeerde culturele antropologie en werkt als universitair docent aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Geen voor de hand liggende loopbaan voor iemand die opgroeide in de Nijmeegse volkswijk Hatert in een arbeidersgezin. Toch lukte het Cankaya om dit te bereiken. Onlangs verscheen zijn non-fictiedebuut *Mijn ontelbare identiteiten*. Uit de tekst blijkt ondubbelzinnig dat je jezelf geen etiket moet laten opplakken. 'Blijf terugduwen!'

● ANNE-ROSE HERMER

Op de middelbare school zaten er nog niet veel leerlingen met een niet-witte achtergrond op het VWO. Bovendien hadden zijn klasgenoten vaak een andere sociaal-economische achtergrond dan hij. Dat was tot daar aan toe, maar zijn geschiedenisdocent was Nico Konst. Hij was ooit voorzitter van de Centruumpartij, de beruchte extreemrechtse partij van Hans Janmaat.

Het boek van Cankaya begint met het verzoek van zijn oude middelbare school of hij ter ere van het veertigjarig bestaan een van de sprekers wil zijn. Voor die gelegenheid dook hij nog even in de geschiedenis van de Centruumpartij, eind 1979 opgericht door Henry Brookman. Volgens Brookman zou de intrede van 'buitenlanders' de sociale cohesie van Nederland bedreigen en leiden tot 'desintegratie'. De latere voorman van de Centruumpartij, de inmiddels overleden

'Jongen, het zal nooit, nooit, nooit, maar dan ook nooit iets met jou worden'

Hans Janmaat, en Nico Konst voerden een machtsstrijd omdat Konst Janmaat niet radicaal genoeg vond.

'Janmaat en Konst beschuldigden elkaar over en weer van extremisme en fascistische contacten,' valt te lezen in *Mijn ontelbare identiteiten*. 'De retoriek van de hedendaagse partijen echoot die van de Centruumpartij, die het in de jaren tachtig al had over 'overspoelen', een 'invasie' en 'islamisering'. Op een vergadering in 1984 zei partijvoorzitter Hans Janmaat bijvoorbeeld: 'Tien jonge Nederlandse echtparen in Amsterdam zorgen in achttien jaar voor twintig Nederlanders met stemrecht. Tien buiten-

landse echtparen zorgen in achttien jaar voor 80 kinderen met stemrecht. Over achttien jaar regeert de islam in Amsterdam.'

De partij ging aan intern geruzie ten onder, maar er moest ook voor Konst brood op de plank komen. Als docent geschiedenis maakt hij, zo blijkt uit het boek, seksistische grappjes over onder andere vrouwen, homoseksuelen, werklozen en over de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust. Toen Cankaya een keer al zijn moed bij elkaar schraapte en tegen de conrector zei dat Konst een racist was en het voor veel leerlingen in de klas verpestte, werd dit

glashard ontkend. 'Konst mocht geen discriminerende uitspraken doen. De school had dat lang geleden al met hem afgesproken. *Case closed*,' zei de conrector tegen de jonge Sinan.

Er was één leerlinge die het wangedrag van Konst aankaartte via de media. Het gevolg was minder leerlingen, waardoor er docenten ontslagen moesten worden. Wie kreeg daar de schuld van? De klokkenluider, niet Konst.

Toen Cankaya een keer te laat kwam, kreeg hij van Konst het volgende te horen: 'Jongen, het zal nooit, nooit, nooit, maar dan ook nooit iets met jou worden. Doe gewoon geen moeite. Het. Heeft. Geen. Zin.' Dat liep dus heel anders. Toen Cankaya tijdens het veertigjarig bestaan van de school over dit voorval begon, riep Konst dat hij zich hier niets van kon herinneren.

Overigens wist Cankaya tot de dag waarop die pijnlijke opmerking werd gemaakt niets van de politieke achtergronden van Konst.

Voor Cankaya was Konst een markante figuur die opvallende uitspraken deed. Na de les kwam er een leerling naar hem toe die het wel wist en dit in verband bracht met zijn functioneren als docent. 'Met de tijd kregen de opmerkingen een volstrekt ander gezicht. Tijdens het schrijven van dit boek vielen de puzzelstukjes op de juiste plaats.'

Cankaya benadrukt tegen *de Kanttekening* dat zijn ervaring met Konst niet op zichzelf staat. 'Het is lastig om een docent te ontslaan om zijn of haar politieke mening. Dat woog ook mee. Na het verschijnen van mijn boek ben ik door verschillende oud-leerlingen benaderd die vergelijkbare ervaringen hadden. Ook door de vrouw die destijds als leerlinge de media had benaderd.' In *Mijn ontelbare identiteiten* is een e-mail opgenomen van een docente die deed alsof Cankaya het jubileum gebruikte om zijn frustraties tentoon te spreiden. Ongehoord, volgens haar.

Cankaya omschrijft Konst in zijn boek als een goed aangepaste racist met een grijze stropdas, vermomd als een grijze ambtenaar, een gewone hardwerkende Nederlander.

Ontelbare identiteiten

Mijn ontelbare identiteiten gaat niet alleen over de identiteiten van de auteur. Het gaat vooral over welke factoren, al dan niet ongemerkt, om de hoek komen kijken bij het ontstaan en vooral bij het ontwikkelen van deze identiteiten.

'Een identiteit is een proces, geen onveranderlijk ding,' stelt Cankaya vast. 'Een dubbele culturele achtergrond hoeft het vinden van je identiteit niet gecompliceerder te maken. Het identiteitsproces heeft ook te maken met andere factoren - zoals machtsverhoudingen, gender, leeftijd, klasse, opleidingsniveau en geografie, zoals stad en provincie.'

Wat ook in het boek naar voren komt, is dat anderen je vaak een identiteit toebedelen zonder te controleren of die aanname wel klopt. Dingen als dat je 'bij het voetbal wel voor Turkije zal zijn' - of voor welk land van herkomst dan ook.

'Al deze factoren maken het vinden van je identiteit lastiger,' bevestigt Cankaya. 'Alles begint een beetje open te breken. De pluriformiteit van etnisch-culturele

'Alles begint een beetje open te breken. De pluriformiteit van etnisch culturele minderheden wordt zichtbaarder omdat er voorbeelden aanwezig zijn'

minderheden wordt zichtbaarder omdat er voorbeelden aanwezig zijn. Toch worden ze nog steeds vergeleken met de heteroseksuele man uit de middenklasse. We zijn voortdurend bezig om elkaar te etiketteren. Het is beter om de dingen breder te zien.'

Als je goed tussen de regels door leest, dan staat er dat je niet moet toestaan om je een etiket te laten opplakken door anderen. 'Helemaal voorkomen kunnen we het niet. Blijf reflecteren en nadenken. Blijf jezelf! Blijf terugduwen!'

'Ik wil verandering. Een nieuw fundament, een harde ondergrond om op te staan' schrijft Cankaya in *Mijn ontelbare identiteiten*, een soort universeel humanisme doorspekt met existentialisme, waarin iedere persoon als een uniek wezen verantwoordelijk is voor zijn eigen daden. Een combinatie van menselijke waardigheid, gelijkheid en niet-onderhandelbare principes die voor iedereen gelden. En dat we erkennen hoe de geschiedenis zich nog steeds herhaalt. 'Neem verantwoordelijkheid voor jezelf en de ander.'

Politie

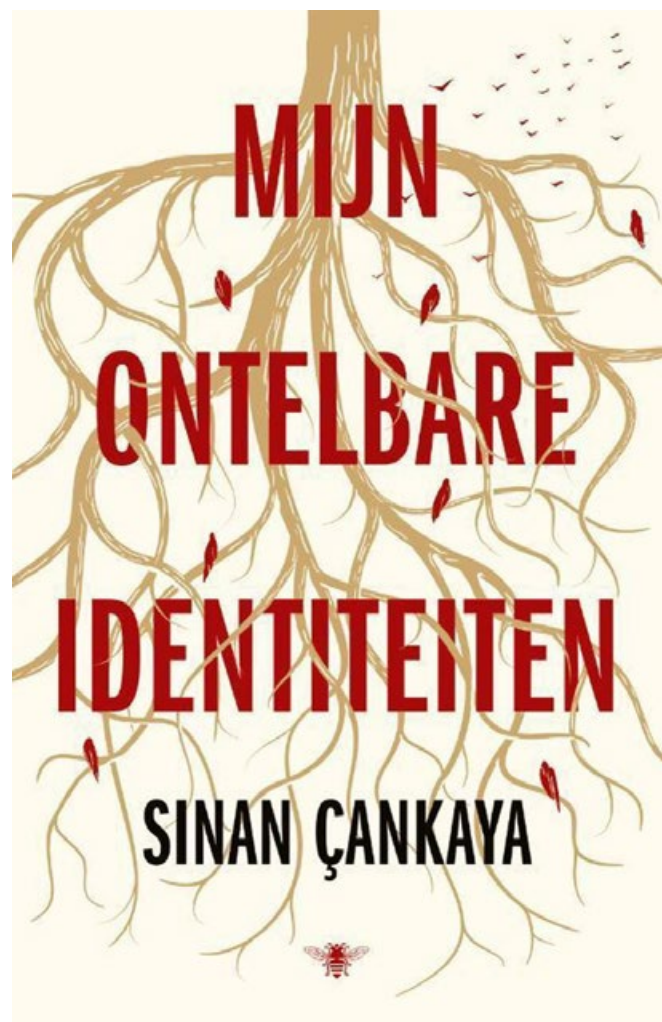
Cankaya is in 2011 gepromoveerd op een onderzoek naar diversiteit binnen de politieorganisatie, getiteld *Buiten veiliger dan binnen*. Hij deed ook onderzoek naar etnisch profileren: *De controle van marsmannetjes en ander schorriemorrie*. Hiervoor mocht hij met de politie meelopen. Van zijn belevenissen bij de politie wordt verslag gedaan, soms positief, soms negatief. Toen hij zich in het begin aan politiemensen voorstelde, kreeg hij verdacht vaak de vraag of hij wel gescreend was.

Eén keer liet een agente hem per ongeluk achter bij wat jongeren die net tot de orde waren geroepen.

mochten, maar 'hij niet'! Hierop antwoordde één van de agenten dat de vrouw mocht kiezen: Of de twee agenten gingen met Cankaya naar binnen, of niemand ging naar binnen. Cankaya mocht mee naar binnen.

Geen blauwdruk voor 'je identiteit'

Mijn ontelbare identiteiten is geen blauwdruk om je identiteit te vinden, maar Cankaya wil een denkproces op gang brengen, vertelt hij. 'Ik wilde dat het boek veel thema's zou bevatten en vragen zou oproepen. Soms ontvang ik mails van lezers die me vragen wat ik nu met het boek wil en dat het fijn was als ik antwoorden had gegeven. Maar die moeten lezers juist zelf geven! Het is niet de bedoeling dat ik alles voor hen inkleur. Wat mensen precies denken, kan ik evident niet bepalen. Ik hoop natuurlijk wel dat zoveel mogelijk mensen niet racistisch worden!' •

ergosana

Medisch Adviesbureau

Drs. İsmail Sevinç

Arts arbeid en gezondheid/verzekeringsarts

www.ergosana.nl - i.sevinc@ergosana.nl - 0624706882

**Rijbewijskeuring
B,C,D, (E) groot
rijbewijs**

**Medische Keuring
Levensverzekering**

**Verzuim &
Re-integratie**

**Vaccinatiezorg
particulier /
Bedrijven**

RIJBEWIJSKEURING OOK OP ZATERDAG

Interview.

Dilara Bilgic (17) hekelst politiek getouwtrek. Ze schreef er een boek over

Ze had zelf nog niet eens de stemgerechtigde leeftijd toen ze *De Black Box Democratie* bedacht. Toch gaat Dilara Bilgic in haar gelijknamige boek al grondig in op hoe we de democratie kunnen verbeteren en de politieke polarisatie kunnen verminderen. 'Het systeem is nu als een partijtje touwtje trekken: op het moment dat de ander even wat zwakker lijkt, trek je keihard.'

● ARNOUT MAAT

Wordt u moe van politici die elkaar continu vliegen afvangen?

Vindt u dat de politiek soms lijkt op een spelletje met winnaars en verliezers, terwijl de burger aan de zijlijn staat? Dan heeft u aan de jonge denker Dilara Bilgic (17), die net haar gymnasiumdiploma heeft gehaald, een goede. In de zomer publiceerde ze haar boek *De Black Box Democratie*, de naam van het 'zelflerende politieke systeem' dat zij bedacht om het 'profileren om het profileren' door politici te doen stoppen, tegenstellingen te over-

bruggen en het bestuur efficiënter en eerlijker te maken.

De van oorsprong Koerdisch-Turkse Bilgic weet van dichtbij hoe het is om slachtoffer te zijn van polarisatie en onvrijheid: zij en haar gezin vluchtten om die reden van Turkije naar Nederland. Na de militaire staatsgreep van 1997 trok Turkije de seculiere touwtjes nog strakker aan en haar gelovige ouders raakten in de problemen. 'Mijn moeder droeg een hoofddoek en mocht niet verder studeren', vertelt Bilgic. 'Het was: of haar hoofddoek afdoen of stoppen met studeren. Zij koos voor het laatste.' Haar vader, die voor een islamitisch tijdschrift werkte, vluchtte in 2002 naar Nederland. De rest van het gezin volgde in 2004.

De ironie wil dat Erdogan sinds die tijd aan de macht is in Turkije en de islam volop de ruimte geeft. De seculariseren zijn er voorlopig uitgespeeld. Dit, terwijl in het aankomstland van het gezin-Bilgic een koppige VVD'er in 2004 als enige van zijn fractie tegen toetreding van Turkije tot de EU wilde stemmen, uit onvrede de Groep Wilders oprichtte en met zijn PVV het rechts-radical populisme in Nederland een enorme slinger wist

te geven.

Onder invloed van het veranderde debat in Nederland is de publieke opinie in deze vijftien jaar minder islamvriendelijk geworden: inmiddels ziet 62 procent van de Nederlanders de islam juist als een bedreiging, meldde het Sociaal Cultureel Planbureau in 2019. Maar Bilgic is niet bang voor de populist en wil hen juist méér de ruimte geven in de democratie, schrijft ze in haar boek. *De Kanttekening* vroeg haar waarom zij dit vindt, wat zij ziet misgaan in het huidige systeem en hoe haar 'voor-ieder-wat-wils-systeem' van de Black Box Democratie daar een oplossing voor kan zijn.

Je begint je boek met een quote van Geert Wilders. Die beweerde tijdens de vluchtelingencrisis in 2015 dat de meeste Nederlanders de grenzen willen sluiten. Wilders sprak toen van een 'nepparlement'. Waarom haal je deze uitspraak aan?

'Het feit dat Wilders zoveel populariteit geniet, zegt ook iets over de hoeveelheid mensen die achter deze uitspraak staan. Niet alleen hij krijgt veel steun, Forum voor Democratie inmiddels ook. En

'Populisme wordt in de media vaak afgeschilderd als ongewenst. Maar hoe zorgen we ervoor dat die mensen in de democratie ook de ruimte krijgen?'

waarom? Heeft die ontevredenheid misschien iets te maken met ons politieke systeem?

Een deel van Nederland ziet permanent een legitimiteitscrisis, een ander deel niet, schrijf je. Heeft dat eerste deel vooral aanhangers van PVV, FvD en SP niet gewoon pech?

‘In mijn boek zoek ik naar een middenweg. Als je tegen de ene groep zegt: je hebt gewoon hartstikke pech, het is zoals het is, dan blijft die permanent ontevreden. Maar in een voor-ieder-wat-wils-systeem, waarbij beide kanten enigszins tevreden worden gesteld, kun je de ontevredenheid een stukje doen afnemen.

‘Populisme wordt in de media vaak afgeschilderd als ongewenst. Maar hoe zorgen we ervoor dat die mensen in de democratie ook de ruimte krijgen? Dat betekent niet per se dat we alles dat door populistten wordt gezegd ook meteen klakkeloos moeten volgen. Maar ik vind wel dat we een open gesprek met hen aan kunnen gaan - zonder dat beide kanten elkaar een leugenaar noemen.’

‘Het gaat in de politiek nu om het spel, waardoor structurele oplossingen niet of bijna niet mogelijk zijn’

En wat nu als bepaalde partijen soms wat antidemocratische trekjes vertonen?

‘Dat is de paradox van de democratie: iedereen erbij betrekken, ook al vormt diegene een gevaar voor de democratie. En dat is wel iets wat we moeten accepteren, als we er vanuit gaan dat een democratie echt een ‘regering van het volk’ is.’

Vind jij Nederland niet democratisch genoeg?

‘Ik denk dat Nederland ook andere mogelijkheden zou kunnen kiezen om de democratie vorm te geven. Op die manier kunnen we namelijk meer mensen betrekken en de ontevredenheid onder een deel van de burgers verminderen.’

We kunnen al op heel veel partijen kiezen.

‘We kiezen partijen, maar geen beleidsvoorstellen. We zeggen eigenlijk tegen onze politici: ‘Je kunt vier jaar besluiten voor mij nemen.’ Democratie is in theorie een rationeel proces van afwegingen en partijen die belangen behartigen, maar in de praktijk niet. Je zag bijvoorbeeld bij die hoofdelijke stemming over de zorgsalarissen dat Wilders dacht: ‘Goh, een deel van de coalitie is op vakantie, nu kan ik lekker mijn slag slaan.’ Dan beseft je hoe gevaarlijk het is dat onze politici voorstellen in zo’n momentopname kunnen laten accepteren of afwijzen. Ik zou dan denken: ga echt rationeel het gesprek aan, overweeg alle pro’s en contra’s en wat voor de samenleving het beste is. Nu was het vooral een politiek spelletje.’

Burgers hebben te weinig grip op dat spelletje?

‘In het huidige systeem worden politici gemotiveerd - misschien zelfs gedwongen - om te profileren om het profileren, om zelf aan populariteit te winnen en niet per se te denken aan wat het beste is voor de samenleving, wat burgers er eigenlijk van denken. Het politiek systeem is nu als een partijtje touwtje trekken, waarbij het doel is om de tegenpartij over de streep te trekken: op het moment dat je ziet dat de ander even wat zwakker is, dan trek je keihard.

‘In 2014 stapte VVD’er Frans Weekers op als staatssecretaris van Financiën na een affaire bij de Belastingdienst. In 2019 deed D66’er Menno Snel hetzelfde. Je ziet patronen die terugkeren, en het maakt daarbij niet uit welke partij er aan de macht is. Het gaat in de politiek nu om het spel, waardoor structurele oplossingen niet of bijna niet mogelijk zijn.’

Maar is een aspect van democratie niet dat politici een extra trigger hebben om ‘het goede’ proberen te doen, juist omdat ze anders afgestraft kunnen worden zoals bij Weekers en Snel uiteindelijk gebeurde?

‘Van stemmen zonder last en ruggespraak is in de praktijk amper sprake. Je hebt als politicus een grote last van je achterban, media, partijdruk. Dus hoeveel ruimte hebben politici om echt goede overwegingen te maken? Partijen zijn in het huidige systeem pas goed als ze goed worden gevonden. Daardoor denken partijen: ‘Hoe word ik afgeschilderd in de media, hoe kan ik mezelf profileren?’ Maar een partij moet gewoon de ruimte krijgen om zo goed mogelijk haar best te doen, de democratie te dienen - niet om zoveel mogelijk populariteit te winnen.’

Democratie is toch ook juist dat we met verkiezingen bepalen wat de populairste partijen zijn?

‘Verkiezingen zijn natuurlijk ook maar een recent verschijnsel; de democratie bestaat langer dan verkiezingen. Ik zeg niet dat verkiezingen slecht zijn, en misschien komen we er met een andere wijziging dan ik voorstel er ook wel. In mijn boek schets ik maar één systeem.’

Dat systeem van de Black Box Democratie kent drie hoofdorganen: een Beleidskamer van experts die wetsvoorstellen kunnen indienen, een Volkskamer van burgers die wetsvoorstellen kunnen aannemen en het kabinet. Wie er precies in beide Kamers zitting zullen nemen, wordt bepaald door loting. Bij de Beleidskamer gebeurt deze loting uit een pool van experts en ervaringsdeskundigen, bij de Volkskamer maken alle stemgerechtigde burgers kans.

Alle burgers kunnen sowieso nog steeds stemmen: niet meer op partijen maar op een aantal onderwerpen die ze belangrijk vinden, zoals ‘religie’, ‘klimaat’ of ‘onderwijs’. De per thema ingelote experts zullen zich vervolgens aan een fractie binden en zich over deze onderwerpen buigen, waarna ze bijvoorbeeld als de fractie ‘religie’ gezamenlijk wetsvoorstellen kunnen indienen. De ingelote burgers in de Volkskamer kunnen deze

voorstellen vervolgens aannemen of verwerpen.

‘De Black Box Democratie is zowel direct als vertegenwoordigend, om beide kanten tevreden te stellen. Ik probeer legitimiteit en efficiëntie met elkaar in balans te houden’, zegt Bilgic. In beide Kamers vormt niet argumentatie, maar deliberatie het sleutelwoord. De vertegenwoordigers houden een open blik aan en de gesprekken zijn gericht op consensus. De voorzitter moet hierop toezien. En steeds weer wordt er geëvalueerd: hoe kunnen we de volgende keer het gesprek beter doen verlopen? Bilgic voegt toe dat we de Black Box Democratie niet per se letterlijk hoeven te nemen: een variant kan er al komen door een mentaliteitsomslag.

Bilgic: ‘Waar het om draait is een soort mentaliteit als fundament voor de democratie: dat we continue de *black box* van ons democratisch vliegtuig openen en alle fouten belichten. We moeten ten allen tijde flexibel zijn, zo nodig ook om het systeem aan te passen. Waar en hoe is het misgegaan en hoe kunnen we vooruit, zonder dat er een staatssecretaris van Financiën hoeft op te stappen, zonder dat een politicus beschuldigd wordt of er een ad-hominem-aanval moet plaatsvinden? Maar vooral: hoe kunnen we hier van leren? Nu lijkt het vooral een systeem van afstraffing en profileren. Dat probeer ik er in mijn systeem uit te filteren, zodat we in plaats daarvan op zoek kunnen naar structurele oplossingen.’

Reflexiviteit, flexibiliteit en vooruitkijken: vaardigheden die het parlement volgens Bilgic goed kan gebruiken. Haar systeem voegt daar nog een ander ingrediënt aan toe: meer democratie. ‘Een tweede aspect aan de Black Box Democratie is dat het volk meer zeggenschap krijgt. We moeten het volk niet eens in de vier jaar een hokje laten invullen, maar beschouwen als rationele burgers die deel kunnen nemen aan de democratie.’

Staat met jouw idee van loting juist niet bijna iedereen buiten spel in de Black Box Democratie? Weinigen zullen het geluk hebben om ingeloot te worden en dus in een van de Kamers te mogen zitten.

‘Het is maar de vraag hoe snel je tegenwoordig in de Kamer komt.

En in de Black Box Democratie kunnen burgers nog steeds stemmen op onderwerpen. Ze kunnen de Kamer ook via andere wegen bereiken, zoals via het inzenden van betogen; die moeten door de Kamer worden bestudeerd voordat er een definitief oordeel komt. Dit zorgt, alles bij elkaar genomen, niet voor minder maar voor meer zeggenschap voor burgers.'

Stel ik stem op het onderwerp 'religie', omdat ik zogenaamd wil dat alle religie uit Nederland verdwijnt. En iemand anders die juist meer ruimte wil voor religie stemt op hetzelfde onderwerp. Hoe hebben wij dan nog grip op wat er met mijn stem gebeurt?

'Een heel diverse scala aan mensen, zowel mensen die pro-religie zijn als Geert Wilders-achtige types, komen door die loting. Die mensen moeten samen een beleidsvoorstel voorleggen, dan moet een tweede beleidsorgaan er nog over stemmen. En burgers die denken: het mag alsnog wel wat seculierder, die kunnen ook brieven inzenden. Dus er zijn allerlei *checks and balances* in de Black Box Democratie waardoor alle richtingen en visies moeten worden meegewogen.'

Houdt rechts populisme in dit systeem niet gewoon op te bestaan? Rechts populisme gedijt bij sterke leiders en onvrede onder burgers. Maar in de Black Box Democratie zijn burgers al de baas, is alles in overleg en de polarisatie verdwenen.

'Polarisatie is nog steeds wel mogelijk, maar polariseren om aan populariteit te winnen dooft in mijn systeem inderdaad een beetje uit. In de Beleidskamer is het heel erg gericht op een socratisch gesprek, geleid door een voorzitter. Dat gaat heel rationeel, al is er heus wel ruimte voor emoties.

'Het gaat er in de Black Box Democratie om dat het geen geschreeuw wordt waarbij niemand elkaar hoort, maar dat achterhaald wordt hoe het gesprek ingaat en wat er beter kan. In mijn systeem kunnen populistische dingen ook aanpakken. Iedereen is welkom in dit systeem, alle opvattingen zijn welkom. Dat betekent wel dat er ook geluisterd moet worden naar alle opvattingen.'

'We moeten het volk niet eens in de vier jaar een hokje laten invullen, maar beschouwen als rationele burgers die deel kunnen nemen aan de democratie'

Is een beetje polarisatie niet juist goed als uitlaatklep voor boze burgers? Bij ons vertegenwoordigen met name Thierry Baudet en Geert Wilders deze boze burger, maar zij hebben zich toch al onmogelijk gemaakt bij de rest van de partijen. Daardoor kunnen ze niet in een coalitie komen en dus ook geen brokken maken.

'Als ze er daadwerkelijk maar voor spek en bonen bij zitten, dan zit daar sowieso al een probleem qua democratische vertegenwoordiging. Ik denk bovendien dat we

meer kunnen profileren omwille van hun populariteit.'

Je schrijft dat de huidige journalistiek ook een schaduwzijde kent: politici kunnen door de pers bijvoorbeeld gestimuleerd worden om zich te 'profilieren om het profileren'. Maar is dit niet gewoon hoe de media werken?

'Dat vind ik makkelijk om te zeggen. Ik vind het belangrijk dat het gesprek wordt aangegaan met politici, burgers en de media over wat voor media we willen. Je hoort ook

Je bent zeventien jaar en hebt al een boek geschreven. Je lijkt in de wieg gelegd om mee te doen aan het maatschappelijk debat.

'Het maatschappelijk debat vind ik zeker interessant en belangrijk. Maar het zou ook goed kunnen dat ik meer in de richting ga van de psychologie - wat ik ga studeren - of de filosofie. Ik ben ook aan het denken over een tweede boek, over mijn integratie hier in Nederland.'

Daar zit wel een verhaal in, denk je?

'Dat moet nog blijken. Ik wil in elk geval een verhaal creëren zonder keihard iets te stellen of te generaliseren. Natuurlijk heb ik ook wel eens iets negatiefs meegemaakt, bijvoorbeeld dat iemand in Amsterdam op me spuugde omdat ik een hoofddoek draag. Maar ik vind het wel heel hard om dan te zeggen: jullie Nederlanders zijn dit of dat. Ik ben hier opgegroeid, dus ik ver-eenzelvig me ook als Nederlander. En dat betekent dat ik moet investeren in mijn toekomst hier in Nederland, zonder mensen in hokjes te stoppen of als vijanden te beschouwen.

'Ik wil niet de slachtofferrol innemen, net zo min dat Nederland de slachtofferrol verdient. Ik denk dat zo'n houding niets oplost. Ik wil het integratieproces gewoon laten zien zoals het is, en via mijn persoonlijke verhaal dat menselijke gezicht laten zien. Integreren is geen rechte lijn: het is vallen en opstaan; soms is het alleen maar vallen.'

Kun je een voorbeeld geven?

'In 2017 waren er diplomatieke spanningen tussen Turkije en Nederland. Toen hoorde je erg veel terugkomen dat de meerderheid van de Turkse Nederlanders hier 'de lange arm van Erdogan' zou vormen, ongeïntegreerd zouden zijn en terug zouden willen. Ook ik kreeg hierom veel negatieve reacties, zonder dat mensen mij echt kenden. Ik vond het allemaal maar makkelijk gezegd. Er zijn ook heel veel mensen al jarenlang aan het strijden om hier hun plekje te bemachtigen, te investeren in de toekomst hier.

'Ik ga, al met al, proberen alles een beetje te nuanceren. Maar dit alles staat nog in de kinderschoenen, haha.' ●

'Ik vind het belangrijk dat het gesprek wordt aangegaan met politici, burgers en de media over wat voor media we willen'

met die uitlaatklep wat meer moeten doen dan enkel de woede eruit te laten. Waarom zijn mensen woedend? Wat gaat er achter die woede schuil? Kunnen we dat oplossen, naar een middenweg toe?'

Het beroep van politicus komt in jouw systeem te vervallen, toch? Moeten Jesse Klaver en Thierry Baudet straks niet een andere baan zoeken?

'Nee, niet per se. Voor mensen met dezelfde opvattingen als Klaver en Baudet is nog steeds ruimte. Het enige verschil is dat ze zich niet

wel eens over de Nieuwspoortcode, of dat politici iets lekken in ruil voor een avondje *Op1* - hoe transparant zijn zulke media dan werkelijk? Hoe objectief zijn de media eigenlijk?

'Ik wil de media niets opleggen, maar ik vind het wel belangrijk om na te gaan of mensen momenteel tevreden zijn over de rol van de media in de maatschappij. Als bijvoorbeeld de actiegroep Viruswaan-zin en sommige politici roepen dat de media niet objectief zijn, vind ik het wel zinvol om na te gaan waar dan de schoen eventueel knelt.'

**INBRAAK ALARM INSTALLATIE - BRANDMELD INSTALLATIE
CAMERA BEVEILIGING - ELEKTROTECHNISCHE INSTALLATIE
LED VERLICHTING - PROJECTIE/ INSTALLATIE**

N-TEL TECHNIEK

Melbournestraat 46b
3047BJ Rotterdam

010 - 467 48 11

WWW.NTEL.NL - INFO@NTEL.NL

Interview.

Richard de Mos: 'Praat met de samenleving over migratie'

BEELD: RICHARD DE MOS

● CHRIS AALBERTS

De Haagse oud-wethouder Richard de Mos presenteerde eind september zijn nieuwe politieke beweging Code Oranje, waarmee hij meedoet, waarmee hij meedoet aan de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021. De Mos staat voor ombudspolitiek, een stijl van politiek waarbij het raadslid of de wethouder een soort bemiddelaar - ombudsman - is tussen burgers en de overheid. De Mos wil zijn ombudspolitiek, waarmee hij lokaal in de gemeente Den Haag al populair werd, landelijk uitrollen. Chris Aalberts sprak hem over

zijn plannen.

Wat gaat je nieuwe beweging inhouden?

'De politiek die wij willen bedrijven gaat voorbij links-rechts. Politiek moet gaan over oplossingen. Je ziet dat de politiek enorm gepolariseerd is. Dat zeg ik als oud-PVV'er. De PVV wil alle Marokkanen het land uit en GroenLinks wil meer subsidie en meer jongerenwerkers. Er wordt veel geroepen, maar er komt geen oplossing. Dat is slecht voor de wijken, voor Nederland én voor de Marokkaanse gemeenschap. Die mensen lijden echt onder deze situatie. Ik ben voor politiek waarbij je problemen

benoemt en oplost. Dat mis ik en de zwijgende meerderheid doet dat ook.

'In Den Haag hebben wij mensen in de fractie die landelijk PvdA stemmen, anderen stemmen Forum. Ik wil niet weten van welke politieke stroming je bent, maar dat we naar elkaar luisteren en problemen oplossen met de mensen zelf: politiek van onderop. Discussies moeten niet van bovenaf maar van onderaf gestuurd worden. Dat is waar we in de gemeente Den Haag heel geliefd om zijn. Als er ergens iets aan de hand is, gaan we kijken. Ik geloof heilig in burgertoppen en burgerbegrotingen. Andere partijen zijn de *feeling* met de samen-

leving vaak helemaal kwijt. Praten ze weleens met bewonersorganisaties? Het antwoord is vaak nee.'

Je gaat dus vooral burgers consulteren. Kan dat altijd?

'Je kunt dat niet voor elke motie in de Tweede Kamer doen. Bij grote thema's wel. Er zit veel kennis en ervaring in de samenleving. Twee procent van de bevolking is lid van een partij. Je benut nu heel veel potentieel niet. Dan houdt een partij een ledencongres en dan denkt men daarna wel te weten hoe Nederland in elkaar zit. Wij hebben als Groep De Mos thema-avonden georganiseerd over erfpacht,

menleving over oplossingen voor

afval en geweld. Daar zitten heel veel mensen, dat zijn niet allemaal Groep De Mos-stemmers. Ze lopen gewoon tegen een probleem aan.'

Hoe kunnen kiezers vooraf weten waar je voor staat als je eerst burgers wilt consulteren?

'Dat weet je niet altijd. Wat fout gaat in de Kamer is dat iedereen zijn standpunt heeft en dat gaat voordragen. Dat hebben ze dan gedaan maar daarna luisteren ze niet meer naar de ander. Ik pleit ervoor dat politici naar elkaars inbreng luisteren en ook kunnen zeggen: dat vond ik een goede inbreng, ik heb me laten overtuigen, ik ben dat met je eens. Het debat moet niet alleen gaan over het creëren van tegenstellingen.'

Het is dus onvoorspelbaar waar je uiteindelijk zelf voor zal staan?

'We komen met een concept-agenda met richtlijnen. Een richtlijn bij integratie is dat je in Nederland de taal spreekt, anders is het lastig integreren. Dat is de kern: als je hier komt, dan moet je ook meedoen en dan ga je ook werken. Het belangrijkste is iemands gedrag. Ik ben er helemaal niet zo geïnteresseerd in of iemand Ahmed of Henk heet. Maar er is tegelijk ook het absorptievermogen van ons land, met name van onze steden, waar het soms gewoon misgaat en de leefbaarheid zwaar onder druk staat door bijvoorbeeld culturele verschillen die met elkaar botsen. We kunnen dan weggijken, maar dat gaat gewoon mis.'

Moet er dan ook minder migratie komen?

'Immigratie is nou typisch zo'n onderwerp wat je voor moet leggen aan de bevolking met een referendium. Waarom durven we dat niet? Er komen mensen naar Nederland die ergens buiten de Europese Unie op drift zijn geraakt, om wat voor reden dan ook. Daar kun je beleid op maken. Ik wil die vluchtelingen wel helpen dat ze helemaal niet

'Ik geloof in de lijn van Wilders toen hij nog VVD'er was en onderscheid maakte tussen de islam en de radicale islam'

meer hoeven te vluchten. Is het nu wel humaan op de plek waar ze op dat bootje over de Middellandse Zee stappen? Ga nou eens met de samenleving praten welke oplossingen daarvoor zijn.'

Je bent landelijk bekend van de PVV. Die partij heeft een ander geluid dan dit. Hoe kan dat?

'Ik ben bij de PVV gegaan in een andere tijd dan nu. Toen was er geen anti-islamprogramma. Ik geloof in de lijn van Wilders toen hij nog VVD'er was en onderscheid maakte tussen de islam en de radicale islam. Haatpredikers uitzetten. Ik ben nog steeds tegen de radicale islam. Ik ben tegen alles wat radicaal is. De radicale islam is wel door Wilders op de agenda gekomen. Er wordt nu wel gesproken over hoe radicale moskeeën aangepakt moeten worden.

'Nu is de islam voor de PVV een ideologie geworden, maar de normale islam is wat mij betreft een geloof en dat moeten mensen kunnen belijden. Hetzelfde is gebeurd bij Marokkanen. In het begin had Wilders het nog over criminele Marokkanen. Die moet je, vind ik, nog steeds hard aanpakken. Maar dat moet je ook als ze Henk heten. Nu gaat het over alle Marokkanen het land uit. Dat is mijn lijn niet. Misschien heb ik daar wel een ontwikkeling in doorgemaakt. Onze fractievertegenwoordiger Mohamed Balah is moslim. We krijgen in de fractie lekkernijen als de Ramadan is afgelopen.'

Je moest vorig jaar aftreden als wethouder omdat je wordt verdacht van corruptie. Er volgt nog een rechtszaak. Is het dan wel logisch om nu met een nieuwe

beweging te komen?

'Ik was met iets moois bezig als wethouder in Den Haag. Toen kwam die inval van de Rijksrecherche op 1 oktober 2019. Eerst stort je wereld in en denk je: ik stop ermee. Maar na een paar weken van bezinning moet je jezelf weer bij elkaar rapen. Mensen uit mijn omgeving maar ook van buiten Den Haag zeiden: we zouden het goed vinden als je doorgaat. Ombudspolitiek slaat aan. We zijn niet voor niets de grootste geworden in Den Haag.'

Maar de beschuldigingen aan je adres liggen er nog. Kun je niet beter wachten?

'Dit proces gaat vier of vijf jaar duren. Eigenlijk gaat het Openbaar Ministerie dan voor mij beslissen dat ik jarenlang op mijn handen moet gaan zitten. Kijk hoe lang dit nu al duurt. Ze zijn bij mij op 1 oktober vorig jaar binnengevallen en komen met een keiharde beschuldiging: corruptie, omkoping en schending van het ambtsgeheim. Vervolgens is het negen maanden stil. Ze dikken de beschuldigingen nog een beetje aan. Ik ben inmiddels zogenaamd lid van twee criminele organisaties. Ze verwachten in het vierde kwartaal van 2021 met een zaak te komen, vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen.

'Ik ben natuurlijk al veroordeeld. *Trial by media*. Ik kan twee dingen doen: ik kan al die jaren wachten en dan stort mijn politieke ambitie in, of ik kan doen waar ik goed in ben. Mensen hadden niet gedacht dat ik meteen terug zou komen in de Haagse gemeenteraad. Ik kan in een hoekje gaan zitten, maar ook keihard terugvechten. Het aantal leden en vrijwilligers van mijn partij is alleen maar toegenomen. We hebben veertig hele diverse aanmeldingen voor de kandidatenlijst van 2022. De mensen in de stad hebben volop vertrouwen in ons. Ook elders in het land wil men zo'n partij wel. Dus gaan we in de randgemeenten meedoen en ook landelijk.' •

BEELD: RICHARD DE MOS

‘Kijk hoe exotisch ik ben!’ De Melkweg stelt moslimhaat in Europa tentoon

I exist: European stories of islamophobia is een journalistieke fototentoonstelling in de Melkweg in Amsterdam. Vijf fotografen onderzochten in opdracht van NOOR het thema moslimhaat in vier landen: Spanje, Frankrijk, Italië en België. Tanya Habjouqa is één van hen. 'Wat mij verbaast is dat de westerse maatschappij geen taboe voelt, zoals bij antisemitisme en racisme, om vooroordelen te uiten over moslims.'

● MERCITA CORONEL

Moslims zijn slachtoffer van stereotypen in de media, van valse retoriek en wantrouwen', mailt Maria Goirigolzarri van NOOR, een van de twee curatoren van *I Exist*. 'Dit proces bestendigt de vooroordelen, ook bij toekomstige generaties. Moslims worden ook amper betrokken bij de discussies over de islam.'

Het idee voor de tentoonstelling ontstond al twee jaar geleden, vertelt Goirigolzarri. De coronapandemie steekt een spaak in het wiel. 'Maar we geloven dat islamofobie nog net zo urgent is als twee jaar geleden - zo niet meer, gezien de recente opkomst van extreemrechtse partijen.'

NOOR - 'licht' in het Arabisch - is een internationaal collectief van fotografen, documentairemakers, journalisten en kunstenaars met Amsterdam als thuisbasis. NOOR nodigde voor *I exist* vijf fotografen uit om een journalistiek fotografisch verslag te maken over moslimhaat in Europa: Olga Kravets in Italië, Nina Berman in België, Sebastian Liste in Spanje en Bénédicte Kurzen en Tanya Habjouqa in Frankrijk. Met *I Exist* wil NOOR een tegenbeeld creëren van het idee dat Europa belegerd zou worden door fanatieke moslims, zegt Goirigolzarri. 'We willen moslims een stem geven die over het algemeen

'We geloven dat islamofobie nog net zo urgent is als twee jaar geleden – zo niet meer gezien de recente opkomst van extreemrechtse partijen'

alleen maar hun leven als burger willen leiden.'

Moslimfeminisme

Tanya Habjouqa sprak voor *I Exist* met moslima's in Frankrijk over het uitdragen van hun identiteit en het effect daarvan op hun dagelijks leven. Habjouqa is half Jordaans en half Amerikaans. Ze heeft in Jordanië en de Verenigde Staten gewoond, en woont nu met haar Palestijnse man en kinderen in Oost-Jeruzalem. Ze kreeg de islam mee door haar diepgelovige én feministische Jordaanse oma, vertelt Habjouqa in Oost-Jeruzalem via Zoom. Een oma die weigert op hadj naar Saoedi-Arabië te gaan vanwege de mensen- en vrouwenrechtenschendingen. Een oma die haar ook vrij laat in haar atheïsme. Habjouqa wil duidelijk maken: de islam heeft vele gezichten. En mos-

limvrouwen kunnen een eigen interpretatie van de islam hebben en een eigen visie hebben op feminisme.

De inspiratie voor haar bijdrage vond Habjouqa in de ophef die in 2016 ontstond toen een moslima in boerkini op een Frans strand door de politie gedwongen werd om een deel van haar boerkini uit te doen. Habjouqa: 'Waarom is wat moslima's mogen dragen zo geïnstitutionaliseerd in Frankrijk en wordt het zo strikt gehandhaafd? Ik zie het als een vorm van geweld tegen vrouwen, tegen bruine vrouwenlichamen. Het is post-kolonialisme en seksisme tegelijk.'

Schrijnende verhalen

Habjouqa ging in Frankrijk op zoek naar verhalen en kreeg veel schrijnende verhalen te horen. Een moslima die haar duikdiploma heeft

BEELD: TANVA HABJOUQA, SCREENSHOT DOOR: MERCITA CORONEL

gehaald, maar niet wordt aangenomen bij een duikschool vanwege haar hoofddoek. Een moeder die vertelt dat ze na een bezoek aan een ziekenhuis opeens geen borstvoeding meer kan geven. Een huisarts ontdekt dat de dosis van de pillen die ze heeft meegekregen van het ziekenhuis zo hoog is, dat die tot onvruchtbaarheid leidt. De verpleegster had tegen een andere verpleegster gezegd, hoorde ze achteraf van een familielid: 'Ze (moslims, red.) baren elk jaar. Ik kan daar wel iets aan doen.' En Yasmine (18) wordt elke dag geïntimideerd door de onderdirectrice van haar middelbare school. Ze herinnert zich de vernederende dag dat deze vrouw, verwijzend naar haar hoofddoek, haar als een hond toeblafte: 'Af!'

Of het verhaal van de verlegen Mounia, die, als reactie op de moslimhaat die ze ervoer, zichzelf zwaar opmaakt en zwarte leren kleding draagt. Dit beschouwt ze als emotionele muur om achter te schuilen: 'Ik heb uiteindelijk [...] een bubbel voor mezelf gecreëerd om te voorkomen dat mensen me

lastig vallen', staat als quote onder haar foto.

Strijdvaardige moslima's

De geïnterviewde moslima's zijn echter ook strijdvaardig. Dat is te zien en, via soundscapes, te horen in *I Exist*. De bezoeker leest de protestbrief die Rym schrijft nadat ze bij een prestigieus examen voor voor een Franse patisserie is geweigerd omdat ze haar hoofddoek niet wil afdoen. Het is een oneigenlijke eis, zo weet ze, maar de examiner is niet te vermurwen. Rym ontvangt een korte brief terug waarin ze inderdaad in het gelijk wordt gesteld. Habjouqa: 'De onpersoonlijke reactie stond echter niet in verhouding tot het gevoel van vernedering en schaamte die Rym onderging toen zij gedwongen werd haar hoofddoek af te doen.'

De tieners Leyla en Farah doen hun hoofddoek niet af tot aan de schoolpoort, zodat ze de schoolbewaker als daad van verzet trots in zijn ogen kunnen kijken als hij ze vraagt hun hoofddoek af te doen: hij is degene die hun rechten aantast.

'We willen moslims een stem geven die over het algemeen alleen maar hun leven als burger willen leiden'

Operation Burkini

Een video toont twee dames in boerkini (foto) die zwembewegingen maken. Het zijn Taos (40) en Fatiha (55) uit Grenoble. Zij worden activisten nadat Taos met haar kinderen is geweigerd in het zwembad vanwege haar boerkini: Operatie Boerkini ontstaat. Vrouwen protesteerden vorig jaar in boerkini in verschillende zwembaden in Grenoble: ze werden uit het zwembad verwijderd, kregen een bezoekverbod en boetes.

De bikini of de boerkini: 'Hoe

kan het dat een stukje stof zo'n wereld van verschil maakt en beslist of je al dan niet feminist bent? Het is aan de vrouw om zichzelf te bevrijden. Dit moet niet opgelegd worden', hoor je Fatiha (geparafraseerd) zeggen in de audio. De achtergrond van de video toont het water van de Seine. Habjouqa verwijst hiermee naar de Algerijnse Fransen die in 1961 door de politie onder andere in de Seine zijn gegooid bij een protest tegen de koloniale oorlog in Algerije door de Franse autoriteiten.

BEELD: TANYA HABJOUQA, SCREENSHOT DOOR: MERCITA CORONEL

Zo'n tweehonderd vonden toen de dood.

Geen taboes

Habjouqa's conclusie is pessimistisch: 'De maatschappij voelt geen taboe, zoals bij antisemitisme en racisme, om vooroordelen te uiten over moslims. Het gaat ook terloops en komt zelfs van ontwikkelde mensen. De westerse obsessie met de hoofddoek verbaast mij. Het is een vorm van neokolonialisme. In Frankrijk wordt islamofobie bovendien gesanctioneerd door de nationale wetgeving.'

Ondanks de emotionele verhalen bespeurt Habjouqa, behalve misschien bij Mounja, geen bitterheid bij de moslima's over de moslimhaat waarmee ze geconfronteerd worden. 'De vrouwen willen respectvol blijven. Ze zijn Fransen! Ze verdragen het. Tegelijkertijd bekijken ze het ook met humor en lachen ze erom. Na een gesprek met Nisreen (foto op bladzijde 36) over oriëntalisme - de stereotypering van het Midden-Oosten - pakte ze een ananas en zei: 'Kijk hoe exotisch ik ben!''

Activisme

Hoewel Habjouqa maatschappelijk betrokken is, ziet ze zichzelf niet als activist: 'Ik ben een politiek kunstenaar.' De fotografe is realistisch over de invloed van kunst op maatschappelijke veranderingen. 'Ik heb daar geen illusies over. De

kunst en de media zijn deel van het probleem. De representatie van moslims vanaf de jaren tachtig is nogal stereotiep. Ze worden afgebeeld als terroristen of met een duister karakter: tamelijk eenzijdig, zonder lagen. Die beeldvorming veranderen is een langzaam proces. Gelukkig kunnen moslims steeds meer hun eigen verhaal vertellen, via bijvoorbeeld series in eigen productie op Netflix. Anderen kunnen mijn werk gebruiken om voorbij de poortwachters van de mainstreammedia te komen. Ik hoop met mijn foto's verwondering, en op zijn best vragen op te roepen.'

Politieke verandering

Het achterliggende doel van *I Exist* is echter wel degelijk gericht op politieke veranderingen, vertelt Goirigolzarri. 'Ons doel met deze tentoonstelling is het creëren van bewustzijn over de structurele mechanismes achter moslimhaat onder zoveel mogelijke Europese burgers, te beginnen bij de leden van het Europees Parlement. Zij hebben daadwerkelijk de macht om dingen te veranderen en wetten te maken. Wetten die veelal juist islamofobe gedragingen legitimeren.' De bedoeling was dat de reizende tentoonstelling bij het Europees Parlement haar *kick-off* zou hebben. Het coronavirus gooide roet in het eten, waardoor *I Exist* nu in Amsterdam is gestart met haar Europese reis.

Complex identiteiten

I Exist laat een gevarieerd beeld zien van hoe in diverse landen moslimhaat gestalte krijgt: van de noodtoestand na de aanslagen in Frankrijk (2015), waardoor de politie op grond van slechts vage verdenkingen bij moslimgezinnen kan binnenvallen, tot het frustreren van moskeeboven in Lombardije door allerlei regels.

Een hoopvolle uitzondering is te zien in de fotoreportage *The Mechelen Model* van Nina Bergman, ook te zien in *I Exist*. In Mechelen kreeg het Vlaams Belang in 2004 nog 32 procent van de stemmen. In 2018 was dat gedaald naar 7 procent, terwijl in Mechelen, met bijna

90.000 inwoners, 128 nationaliteiten wonen. Bart Somers, al vier termijnen burgemeester van Mechelen, zette in op een integratiebeleid waarbij de sociale inclusie van moslimmigranten leidend is. En dat wierp zijn vruchten af. Bedrijven willen zich nu juist vanwege de diversiteit in Mechelen vestigen. De misdaad is met 60 procent gedaald en van meest vieze stad is Mechelen tot schoonste stad van Vlaanderen uitgeroepen. ●

De tentoonstelling I exist: European stories of islamophobia is tot 11 oktober in de Melkweg in Amsterdam te zien en gaat daarna op reis.

EEN MECHELAAR (LINKS) DIE FUNGEERT ALS 'BUDDY' VOOR DE SENEGALEES OP RECHTS (BEELD: NINA BERGMAN, SCREENSHOT DOOR MERCITA CORONEL)

TAYFUN BALCIK

Programmacoördinator
bij The Hague Peace
Projects voor de Armeens
Koerdische Turkse
werkgroep. Lid van de
Nieuw Amsterdam Raad
(Pakhuis de Zwijger).

Je eigen migratieachtergrond misbruiken om andermans leed te cancelen

Het VVD-raadslid Malkis Jajan uit Enschede tweette onlangs dat racisme voor hem wel meevalt. 'En ik zie er niet echt doorsnee Nederlands uit', voegde hij eraan toe, 'Ik blijf dat herhalen. Want het beeld ontstaat dat iedereen met een ander kleurtje Nederland racistisch vindt. Dat is niet waar. Het is een kleine groep. Die heel hard schreeuwt.'

Goed voor jou Malkis, dacht ik, dat je niet ieder jaar voor Zwarte Piet wordt uitgescholden. O, wacht. Malkis is niet zwart. Dus waar haalt hij het gore lef vandaan om het racisme tegen zwarte mensen te bagatelliseren, waarbij hij bovendien schermt met zijn eigen niet-zwarte uiterlijk?

Nou, dat kan ik wel even uitlegen. Want ik zie er met mijn kale kop, bruine ogen en woeste baard wel 'doorsnee' uit. Dat is gelogen, maar even tussendoor: waarom zouden alleen blonde, witte en blauwogige Nederlanders het alleenrecht op doorsnee Nederlanderschap hebben? Het Nederlanderschap is van ons allemaal. En ik vind dat Nederland tot in de haarvaatjes racistisch is. Maar om daarachter te komen moet je wel enige empathie hebben met mensen die lijden onder racisme. Zoals Turken

Waarom zouden alleen blonde, witte en blauwogige Nederlanders het alleenrecht op doorsnee Nederlanderschap hebben?

ook moeten luisteren naar minderheden uit Turkije, dus Koerden, alevieten, Armeniërs en niet te vergeten de Suryoye-gemeenschap, waar Jajan overigens zelf ook toe behoort.

Ding dong! Nu heb ik Jajan waar ik hem hebben wil. Zijn christelijke roots in combinatie met zijn 'allochtonische uiterlijk', waar hij zelf naar refereerde en daarmee conformistisch witte normen bevestigt: dat Nederland geen racistisch land is, geen vluchtelingen moet opnemen en nog meer bla bla bla.

Je ziet het namelijk vaker: ex-vluchtelingen of andere dankbare allochtonen die hun historische leed meetorsen en afgeven op mensen die hier over racisme en discriminatie klagen. Al helemaal als die klagers tot de dadergroep behoren uit het land van herkomst. Zo weet Jajan in nog een tweet te vermelden dat Denk hypocriet en vals is. 'Mijn opa vertelde mij verhalen over de genocide in Turkije' meldt hij.

Dat de Turkse Denk'ers hypocriet en vals zijn, staat als een paal boven water. Maar op hypocrisie

heeft Denk geen monopolie in Nederland. De VVD kan er ook wat van. Of de PvdA. En als je alleen maar vanwege een persoonlijk racismeloos leven het leed van andere mensen probeert te cancelen, tja, dan heb je de hele zomer met Black Lives Matter-demonstraties gemist waar duizenden mensen op straat gingen. Over valsheid gesproken.

Maar er is meer. Sorry dat ik het zeg, en met alle respect, maar je bent echt tuig van de richel als je ook de meest kwetsbare mensen op aarde een menselijk leven ontzegt en daarbij je eigen vluchtelingenachtergrond gebruikt. 'Ik ben een kind van vluchtelingen. Maar we kunnen niet de hele wereld opvangen', zei Jajan.

Die 500 mensen uit Lesbos zijn niet de hele wereld. De EU kan met meer dan 450 miljoen inwoners makkelijk dat hele eiland opnemen. Het is al zo vaak gezegd: Turkije vangt alleen al meer dan 4 miljoen mensen op. Dus wat belet de VVD om nog meer vluchtelingen op tevangen?

Of is het misschien toch hun islamitische achtergrond, waar je bang voor bent? Als dat het namelijk is, dus dat je je eigen historische leed misbruikt en daarbij de poorten van menselijkheid gesloten houdt voor de ander, dan heb je niks geleerd van het verleden. •

FITRIJA JEJITA

Journalist

In de ogen van Allah zijn wij allemaal gelijk, niet alleen op hadj

Op mijn zestiende gingen mijn ouders op pelgrimstocht naar Mekka, de *hadj*. Als moslim weet ik dat het verplicht is voor alle moslims om op hadj te gaan, mits zij er financieel, maar ook fysiek toe in staat zijn. Door de coronapandemie heerst nu ook de vraag of moslims volgend jaar überhaupt op hadj kunnen. Toch is mijn verlangen naar Mekka er niet minder op geworden.

Op een dag zal ook ik, net als mijn ouders, mijn geloof perfectioneren door te reizen naar Mekka en te doen wat mij door God is opgedragen. *In sha Allah*, als God het wil. Het is een droom van mij om wakker te worden met een uitzicht op de Kaaba, in een staat van spirituele reinheid, en gehuld in simpele gewaden. Ik zal dan bidden naast zusters die dezelfde soort kleding dragen als ik. Daarmee is het onderscheid tussen arm en rijk nergens te bekennen, want in de ogen van Allah zijn wij allemaal aan elkaar gelijk.

Dat hadj een verplichting is voor moslims staat vast, en wat mij betreft is dat met geen enkel argument te verwerpen. Groot was dan ook mijn verbazing toen ik moslims tegenkwam die mij vertelden dat zij weigerden om op hadj te gaan.

De hadj boycotten? Dat gaat niet. Dus dan maar op Chinezen haten en films boycotten om 'awareness te creëren'

Hun reden? De mensenrechtenschendingen in en door Saoedi-Arabië. Wat een onzin, dacht ik. Denk je dat je ook maar enigszins verschil maakt voor de mensen wiens rechten zijn geschonden door te weigeren om op hadj te gaan? Je ontnemt daarmee zelf je kansen om als moslim je geloof te perfectioneren.

Geleidelijk veranderde ik van gedachten toen ik met mijn neus op de feiten werd gedrukt. Een journalist die van de aardbodem verdween voor het uiten van kritiek op de Arabische kroonprins. Zwarte migrantenarbeiders die de Arabische regering in zogenaamde corona-detentiecentra maandenlang vasthoudt om als honden te creperen. Om nog maar te zwijgen over de oorlog in Jemen, maar ook over de normalisering van banden met de Israëlische regering, die Pales-

tijnse moslims van hun huizen berooft om meer en meer van de Westbank op te eisen. *The list goes on*.

Over zwijgen gesproken: valt het jou ook op hoe akelig stil Saoedi-Arabië en andere 'moslimlanden' zijn over de Oeigoerse moslims in China? Moslims zoals ik, die door de Chinese regering worden vastgehouden in 'heropvoedingskampen' onder het mom van beleid tegen radicalisering. Ze krijgen er alcohol te drinken, babi panggang te eten en worden gedwongen tot sterilisatie.

Het gaat om systematische mensenrechtenschendingen tegen een islamitische bevolking, die continu plaatsvinden onder het toezicht oog van Saoedi-Arabië en andere 'moslimlanden'. Maar daar hebben we het niet over. In plaats daarvan hebben we het liever over

het boycotten van een verrekte Disneyfilm die in Xinjiang - waar de Oeigoeren worden vastgehouden - is opgenomen. Zodat de filmaatschappij dan 'geen steun meer krijgt om Xinjiang te steunen'. Hoe zit het dan met de 'moslimlanden' die Xinjiang steunen? Wie roept hen een halt toe?

Nee, natuurlijk hebben we het niet over de collectieve zwijgzaamheid van moslimlanden op wat de Oeigoeren overkomt. Daar kunnen we toch niets aan doen. En de hadj boycotten? Dat gaat niet. Dus dan maar op Chinezen haten en films boycotten om 'awareness te creëren'.

Ondanks alles zou ik een kans om op hadj te gaan - als die zich zou voordoen - niet zo snel aan mij voorbij laten gaan. Niet alleen omdat het duizenden euro's kost en net als een Chanel-tas jaarlijks duurder wordt, maar ook omdat ik moeite heb om mijn verlangen naar Mekka los te laten. Des te meer respect kan ik nu daarom opbrengen voor de moslims die pertinent weigeren om op hadj te gaan ter protest tegen de mensenrechtenschendingen door Saoedi-Arabië.

Deze moslims sluiten hun ogen er niet langer voor. Zij weigeren hun geloof te perfectioneren ten koste van anderen, want in de ogen van Allah zijn wij allemaal aan elkaar gelijk. En niet alleen op hadj. •

**THOMAS
VON DER DUNK**

Publicist.
Cultuurhistoricus.

Arabische solidariteit is een fictie

Het werd medio augustus als een historische doorbraak gebracht: het herstel van de diplomatieke betrekkingen tussen Israël en de Verenigde Arabische Emiraten. In ruil voor aflasting of opschorting - de gehanteerde terminologie verschilde naar gelang de hoofdstad - van de Israëlische annexatie van grote delen van de Westelijke Jordaanoever, normaliseren de VAE de relatie met West-Jeruzalem.

Begrijpelijk dat Trump, nooit door valse bescheidenheid om grote woorden verlegen, dit als een geweldige follow-up van zijn eigen 'vredeplan' voor het Midden-Oosten presenteert. Het valt niet te ontkennen dat zowel hij als Netanyahu die thuis goed kunnen gebruiken - Trump in zijn herverkiezingscampagne, Netanyahu om de aandacht van voor hem dreigende rechtsvervolg af te leiden.

Kind van de rekening zijn de Palestijnen die, voorspelbaar, woedend hebben gereageerd, maar de facto volslagen machteloos zijn. De fraaie woorden van solidariteit met hun zaak, regelmatig door Arabische machthebbers uitgesproken, blijken opnieuw niets in te houden.

Laten we er maar geen doekjes om winden: de Palestijnen hebben de slag om een eigen land definitief verloren. Precies zoals de Koerden, de Tibetanen en tal van andere volkeren die door een militair krachti-

Laten we er maar geen doekjes om winden: de Palestijnen hebben de slag om een eigen land definitief verloren

ger staat stelselmatig van hun rechten worden beroofd. De Palestijnen kunnen pruttelen wat ze willen - het zal ze niet helpen, bij gebrek aan machtige bondgenoten die echt bereid zijn hun nek uit te steken.

In Europa bestaat best sympathie voor hun zaak, maar tot concrete sancties tegen Israël leidt dit nooit. Daarvoor zit zowel het schuldgevoel vanwege de Holocaust als het idee van verwantschap te diep; ook in Nederland strandt elke poging Israëlische mensenrechtenschendingen te bestraffen steeds op veto's van de rechtse partijen.

Omdat Amerika Israël helemaal de hand boven het hoofd houdt, kan Israël bovendien Europa negeren en buiten elke vredesonderhandeling houden. Die Amerikaanse steun is onder Trump weliswaar extremer dan ook, maar zal ook met een president Biden niet fundamenteel veranderen. De sympathie van het Amerikaanse electoraat ligt, ook met dank aan

alle negatieve Arabische Hollywoodclichés, eenduidig aan Israëlische zijde, niet alleen in evangelische kring.

De niet van antisemitisme gespeende taal van Hamas draagt daar vervolgens extra aan bij. Wat dat betreft hebben de Palestijnen, als het gaat om het winnen van de Amerikaanse *hearts and minds*, hun retoriek niet op orde; zo genoot Saddam Hussein groot aanzien in hun kring. Niet onbegrijpelijk, omdat deze zich, als aartsvijand van Washington, als een van de weinig Arabische dictatoren vierkant achter hen schaarde. Alleen: geweldig behulpzaam was dat na Saddams ondergang natuurlijk niet.

De VAE hebben door hun opzienbarende openlijke stap - achter de schermen bestonden al langer intensieve contacten - nu eieren voor hun geld gekozen. Want hun geld: daar gaat het deze miljardairsjeiks allereerst om. Hun inschatting is dezelfde als zojuist mijnerzijds geformuleerd: dankzij de Amerikaanse onwil en het Euro-

pese onvermogen om de Palestijnen recht te doen, zal Israël nog voor lange jaren onbetwist de bovenliggende partij zijn. En *if you can't beat them, join them*.

De grote bedreiging is in Arabische ogen bovendien niet Israël, maar Iran. Enerzijds om religieuze redenen: de tegenstelling tussen soennieten en sjiïeten die niet alleen Irak verscheurt, maar ook in het Syrische conflict een rol speelt. Voor felle soennieten zijn sjiïeten - en omgekeerd geldt dat ook - vaak erger dan ongelovigen. Niets solidaire *oemma* van alle moslims wereldwijd: dat is een fictie. Net als christenen vroeger vechten ze bij voorkeur elkaar de tent uit - ketters zijn vanouds erger dan ongelovigen.

En de andere reden om Iran als grote bedreiging te zien is voor al die stinkrijke sjeiks een financiële. Van solidariteit met arme moslims - denk aan ruimhartige ondersteuning van de vele miljoenen vluchtelingen - geven zij zelden blijk; hooguit sturen ze salafistische predikers.

Bovenal is Iran een republiek, met een - hoe gebrekkig dat ook gaat - gekozen president. Voor de absolutistische erfmonarchieën op het Arabische schiereiland, wier rijkdom mede is gebaseerd op het feit dat zij geen enkele inspraak dulden, vormt een dergelijk alternatief voor hun eigen archaïsche stelsel ideologische bedreiging nummer één. •

KIZA MAGENDANE

Schrijver. Publicist.
 Politicoloog.
 Beleidsondernemer.

Liefdesbrief aan de voorstanders van Zwarte Piet

Geachte voorstanders van Zwarte Piet,
 Uit de grond van mijn hart wil ik u moed inspreken. Want het vergaat u niet makkelijk.

Zelfs minister-president Mark Rutte heeft u in de steek gelaten. In 2013 stelde Rutte nog dat Zwarte Piet eenmaal zwart is en dat hij daar niets aan kan doen. Maar afgelopen juni, zeven jaar later, gaf onze premier openlijk toe dat hij ook van mening is veranderd over Zwarte Piet.

De minister-president is met de tijd mee gegaan, geachte pleitbezorger van Zwarte Piet. Want in 2013 was maar liefst 89 procent van de Nederlanders voorstander van de traditionele Zwarte Piet terwijl nu, zeven jaar later, slechts 47 procent van de bevolking van mening is dat Piet pikzwart moet blijven.

Zelfs grote bedrijven keren zich tegen deze racistische karikatuur. Vanaf het einde van september verkoopt de webwinkelgigant Bol.com geen producten meer die Zwarte Piet afbeelden als 'stereotyperende karikatuur' of als 'mensen die volledig donker zijn geschminkt'. Met dit besluit sluit Bol.com zich aan bij een groep van bedrijven en organisaties die er bewust voor hebben gekozen om, net als Mark Rutte, zich aan de veranderende tijdgeest

Ik schrijf u deze liefdesbrief omdat uw grootste nachtmerrie mij is overkomen

aan te passen.

Zwarte Piet is als een parfum die door de overgrote meerderheid van de bewoners van een huis als plezierig wordt ervaren, terwijl een kleine minderheid er slapeloze nachten van krijgt. Als de minderheid regelmatig hiertegen bezwaar aantekent, dan is het aan de meerderheid om zich aan te passen. Het gaat om een kwestie van beschaving.

Mark Rutte, Bol.com en meer dan de helft van de bewoners van ons land behoren inmiddels tot de nieuwe meerderheid, die inziet dat men niets te verliezen heeft als er rekening gehouden wordt met de gevoelens van de minderheid. Het plezier van de meerderheid mag immers niet tot de pijn van de minderheid leiden.

Maar dat geldt niet voor u, beste

pro-Pieten. Voor u staat Zwarte Piet symbool voor de Nederlandse identiteit. Een identiteit die in uw ogen statisch is en door de komst van 'buitenlanders' in de uitverkoop wordt gedaan. Uw geloof wordt versterkt door opportunistische politici en mislukte denkers die Nederland als een verweesde samenleving zien. In hun ogen wordt ons land in de uitverkoop gedaan door een cultuurmarxistische elite. Een elite die aan zelfhaat zou lijden en stiekem uit is op de vernietiging van Nederland. Want na Zwarte Piet sneuvelen de kerstboom en de negerzoen.

Dit zijn natuurlijk allemaal wilde complottheorieën, maar ergens snap ik waarom u daarin gelooft. Want u bent bang. Diep van binnen weet u niet wie u nog kunt vertrouwen. U bent bang dat als u uw hand

uitreikt, uw hele arm afgesneden wordt. Daarom wilt u graag Zwarte Piet verdedigen, zelfs als dat betekent dat u geweld moet inzetten. Zoals vorig jaar november in Den Haag bijvoorbeeld, toen tientallen pro-Pieten een bijeenkomst van Kick Out Zwarte Piet met vuurwerk probeerden te bestormen.

Ik schrijf u deze liefdesbrief omdat uw grootste nachtmerrie mij is overkomen. Dertien jaar geleden ben ik als een vluchteling naar Nederland gekomen. Ik liet alles achter wat mij lief was om een nieuwe bestaan op te bouwen. Toch is het mij gelukt om uit deze nachtmerrie te ontwaken. In de dertien jaar dat ik in Nederland woon is het mij gelukt om een nieuw leven op te bouwen. Ik heb mij de Nederlandse taal machtig gemaakt, ik heb vrienden gemaakt, ik heb een studie mogen volgen en ook een fatsoenlijke baan gekregen.

Na de storm volgt altijd een stilte. En na de transitie is er een hernieuwd leven. Maar totdat het gelukzalige moment aanbreekt dat u dit ook inziet, heb ik een boodschap voor u in mijn geboortetaal Swahili: *Pole*. Oftewel: 'Ik leef met je mee.' Als de coronacrisis is afgelopen, kunnen jullie bij mij een gratis knuffel ophalen.

Heel veel liefs,
 Kiza •

GERT JAN GELING

Publicist. Kernlid van de denktank Liberales. Onderzoeker aan het Leids Universitair Centrum voor de Studie van Islam en Samenleving dat verbonden is aan de Universiteit Leiden.

Importeer geen cultuuroorlogen uit de VS in het Nederlandse onderwijs

De onderwijsinstelling waar ik werkzaam ben biedt sinds kort een cursus in het dekoloniseren van het onderwijscurriculum aan. Over het dekoloniseren van curricula heb ik uiteraard een mening, die u kunt teruglezen in een eerdere column van mijn hand. Waar ik het nu graag over wil hebben is de bredere discussie over dit onderwerp die nu in de VS woedt, en die ook in Nederland steeds meer zal woeden.

Want veel maatschappelijke en culturele discussies die in de VS spelen waaien vroeg of laat de oceaan over naar ons kleine kikkerlandje. Zo ook de modegedachte 'dekoloniseren van curricula'. Dit Amerikaanse academische idee, ontstaan tijdens de strijd tegen racisme, is nu ook in het Nederlandse curriculum geïntroduceerd. Zeker in de context van de recente Black Lives Matter-protesten is de gedachte dat ook de Nederlandse lesprogramma's 'gedekoloniseerd' moeten worden populairder geworden in het hoger onderwijs.

Deze ontwikkeling heeft niet alleen te maken met groeiende bewustwording over racisme en vooroordelen - wat overigens wel een goede zaak is - maar ook met de toenemende verengelsing en de toename aan Angelsaksische

Tegen deze intellectuele dwang moeten we ons verzetten

medewerkers, die op dit terrein over het algemeen vele malen politiek correcter zijn dan veel Nederlanders. Collega's die werkzaam zijn aan verschillende universiteiten en hogescholen in mijn omgeving hoor ik dan ook geregeld klagen over Angelsaksische collega's, die de discussie over dit onderwerp kapen en van mening zijn dat curricula hoe dan ook gedekoloniseerd moeten worden - zonder dat zij hierbij overigens hard kunnen maken wat er precies mis is met diezelfde curricula. Het is meewaaien op een Angelsaksische modetrend.

Tegelijkertijd is er ook een tegenbeweging gaande. De Amerikaanse president Donald Trump heeft recentelijk Amerikaanse federale overheidsinstellingen verboden om nog langer medewerkers te trainen in de zogenoemde *critical race theory*, een theoretisch raamwerk dat onder meer het dekoloniseren

van curricula propageert. Deze kritische theorie staat aan de basis van het radicaal-linkse denken over racisme, witte mensen en de verhoudingen tussen de verschillende bevolkingsgroepen in de samenleving. Het is een discipline die bol staat van de kwalijke aannames en misvattingen. Wie hier meer over wil weten kan ik aanraden het boek *Cynical Theories* van Helen Pluckrose en James Lindsay te lezen. Zij slagen er in deze discipline feilloos te ontmaskeren.

Toch is de beslissing van Trump geen reden om te juichen. Wanneer een overheid er echt voor kiest om het onderwijs in een bepaalde theorie te verbieden, dan heeft een samenleving een probleem.

In Amerika woedt een *culture war* die ook steeds meer over dreigt te waaien naar Nederland. Zowel radicaal-links als radicaal-rechts in Nederland putten moed uit de polarisatie in de VS. In Amerika is

het veel erger met de polarisatie gesteld, maar zoals gezegd zijn wij in Nederland goed om alle theorieën die uit de VS komen kritiekloos te importeren.

Op dit moment is de cursus dekoloniseren van het curriculum aan mijn onderwijsinstelling facultatief. En dat is prima. Ik doe er niet aan mee, maar een collega is er natuurlijk geheel vrij om dit wel te doen. Maar wanneer dergelijke cursussen - en het radicaal-linkse gedachtegoed erachter - de norm gaan worden, zoals dat op veel onderwijsinstellingen in de VS het geval is, of wanneer een overheid ervoor kiest om het onderwijs van een bepaald gedachtegoed te verbieden, dan heeft onze samenleving een groot probleem.

Tegen deze intellectuele dwang moeten we ons verzetten. We moeten ophouden Amerikaanse cultuuroorlogen naar Nederland te importeren. Hier is de situatie gelukkig nog niet zo gepolariseerd en zijn de extremen op de flanken nog niet zo geradicaliseerd als in de VS. En dat moeten we zo houden.

Om deze reden ben ik voorstander van een heel andere vorm van dekolonisatie. Het zou een goede zaak zijn om het Nederlandse onderwijs te dekoloniseren van Amerikaanse, Angelsaksische invloeden. Niet verplicht overigens, maar wel aan te raden. •

**DAVE
ENSBERG-KLEIJKERS**

Directeur Jantje Beton.
Bestuurskundige.
Auteur van het boek
'Bezielde beschaving:
alles behalve een
multicultureel drama'
(2017).

Had de KNVB maar een biculturele bondscoach als rolmodel gekozen

Franks Rijkaard, Edgar Davids, Clarence Seedorf, Patrick Kluijver, Finidi George, Stanley Menzo, Nwanko Kanu, George Weah, Tijjani Babangida en vele andere zwarte voetballers waren voor mij als kind rolmodellen uit het profvoetbal waar ik tegenop keek. Zij waren succesvol én hadden dezelfde huidskleur als ik. Daardoor durfde ik als kind te dromen van een succesvolle carrière. Het liefst ook binnen het voetbal, maar toen ik besepte dat ik daarvoor onvoldoende kwaliteiten had, bleef ik dankzij deze rolmodellen geloven in een succesvolle maatschappelijke toekomst.

Het belang van biculturele rolmodellen wordt nogal eens onderschat. Zo ook nu door de KNVB in de aanstelling van een nieuwe bondscoach. De KNVB had kunnen kiezen voor Henk ten Cate, maar geeft de voorkeur aan Frank de Boer.

Onderzoek laat zien dat rolmodellen, maar ook mentoren en ervaringsdeskundigen, buitengewoon effectief kunnen zijn in het inspireren van anderen. Zo onderzocht het Trimbos Instituut in 2015 de effectiviteit van de inzet van rolmodellen in leefstijlcampagnes. Dit instituut keek ook naar de campagne 'Scoren op Gezondheid'. Uit effecton-

De KNVB had kunnen kiezen voor Henk ten Cate

derzoek naar deze campagne 'bleek dat de toevoeging van bekende rolmodellen (voetballers van FC Utrecht) ertoe leidde dat de scholieren meer water en minder zoete drankjes dronken.'

Begin dit jaar kwam de voetbalbond met het aanvalsplan 'Ons voetbal is van iedereen', waarmee de KNVB discriminatie en racisme in de voetballerij wil bestrijden. Later stelde de KNVB de commissie-Mijnals in, met daarin leden als Humberto Tan, Ruud Gullit en Ahmed Marcouch. Helaas is zo'n commissie nodig, want racistische incidenten in het voetbal zijn aan de orde van dag. Zowel op amateurniveau als op (inter)nationaal profniveau. Binnen en buiten het veld worden biculturele voetballers gediscrimineerd of zelfs racistisch bejegend. Er zijn in dat aanvalsplan verschillende maatregelen aangekondigd, maar er wordt met geen woord gerept over het belang van diversiteit en inclusiviteit binnen de

KNVB zelf. De nadruk ligt sterk op het bestrijden en enigszins op het voorkomen van discriminatie.

Wat de KNVB aanvullend op dit plan en bijbehorende maatregelen kan doen, is bij topfuncties en bij gebleken geschiktheid kiezen voor een biculturele kandidaat. Zoals nu het geval is bij de vacature van bondscoach, de meest toonaangevende baan in het Nederlandse voetbal. En zeker nu de diverse kandidaten elkaar qua CV niet al te veel ontlopen, was het logisch geweest om na Frank Rijkaard (1998-2000) opnieuw te kiezen voor een biculturele bondscoach.

Nu in de persoon van Henk ten Cate. Want Ten Cate als bondscoach geeft in deze tijden van (inter)nationaal en maatschappelijk debat over discriminatie en racisme een overduidelijk en krachtig signaal. Krachtiger dan een commissie of een aanvalsplan en zeker ook nog eens effectiever. En dat niet alleen. Met Ten Cate zou de KNVB

ook kiezen voor een man die zich kwetsbaar opstelt en met een eigen visie op racisme.

In juni sprak hij over racisme bij *Ziggo Sport*: 'Racisme is niet het woord 'neger'. Niet het woord 'zwartkop'. Het is de toon die de muziek maakt. De manier waarop dingen gezegd worden. De manier waarop donkere mensen dingen ervaren en binnenkrijgen. Dat is het gevoel dat je als kind al ontwikkelt. Het gevoel dat je onderscheid kan maken tussen 'Hij meent het' en 'Hij niet

Zo'n leider in de kleedkamer, op persconferenties en langs de zijlijn tijdens het Europees Kampioenschap voetbal draagt onmiskenbaar bij aan het creëren van een meer inclusief voetbalklimaat. En dat niet alleen: het laat jongens van kleur zien dat ze niet hoeven te kiezen voor het criminele circuit om iets van hun leven te maken. Ze kunnen ook kiezen voor hun mooie, positieve dromen en dat je in dit prachtige land alles kunt bereiken. Dat je misschien als dubbeltje wordt geboren in de Schilderswijk, maar toch gewoon een kwartje kunt worden in de Zeister bossen.

De Nederlandse, inclusieve droom is mogelijk en bereikbaar. De KNVB had daar juist nu haar bijdrage aan kunnen én moeten leveren. ●

CHRIS AALBERTS

Journalist en auteur van o.a. 'De puinhopen van rechts'. Doceert Media & Journalistiek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Dankzij Thierry Baudet nieuwe kansen voor nóg een partij op rechts

Voor dit nummer interviewde ik Richard de Mos. Hij wil een landelijke politieke beweging beginnen, gebaseerd op de ombudspolitiek waarmee hij al succes heeft in de Haagse gemeenteraad. Na afloop dwaalden mijn gedachten af naar de vraag hoe succesvol hij kan zijn. Wéér een rechtse partij erbij. Is daar wel ruimte voor?

Er is reden te denken dat zijn initiatief weerklank zal vinden. Nederland kende heel even een gematigd rechtse partij voor kiezers die de VVD te soft vinden maar de PVV te extreem. Er zijn genoeg burgers die daar ergens tussenin zitten. De VVD waait met alle winden mee en is dus niet echt rechts, zeker na tien jaar Rutte niet. Wilders mist echter elke nuance. Deze kiezers willen niet alsmaar meer EU, maar ook geen Nexit. Een harde aanpak van de radicale islam, maar geen Koran-verbod. Migranten een stevige verplichting geven om te integreren, maar ook niet overdrijven.

Zie hier het gat waar Richard de Mos in zou kunnen springen. Het is de positie van Forum voor Democratie begin 2019. De gewezen partijbestuurder Henk Otten probeerde de partij te positioneren tussen VVD en PVV. Hoe succesvol dat kan zijn, hebben we gezien:

Sinds het vertrek van Otten is FvD opgeschoven in de richting van de PVV en daar inmiddels een doublure van, of zelfs een extremere variant

Forum was even de grootste partij van het land. Voor ontevreden VVD- én PVV-kiezers was er opeens een aantrekkelijk alternatief.

Forum had een partij die als voorbeeld diende: de Vlaamse N-VA, die eveneens verandering wil realiseren vanuit het politieke midden. De N-VA groeide in tien jaar tijd uit van een splintergroep tot een beweging die soms wel dertig procent van de stemmen haalt. De partij presenteert zichzelf als een moderne, nationalistische partij van mensen die doet wat ze zegt, gematigd conservatief is en zich tegen de heersende politieke klasse keert. De N-VA zegt te staan voor een nieuw soort nationalisme dat vrij is van oude fouten: migranten zijn welkom op voorwaarde dat

zij de normen en waarden van Vlaanderen onderschrijven.

Dit was heel even de aantrekkelijke positie van Forum, maar sinds het vertrek van Henk Otten is de partij opgeschoven in de richting van de PVV en is daar inmiddels een doublure van, of zelfs een extremere variant. Niet slim natuurlijk, want Wilders bestaat al en dus worden deze kiezers al bediend. Met een extremer verhaal dan de PVV heeft Forum geen enkele potentie om te groeien, terwijl ze met een gematigder profiel twijfelende Wilders- én Rutte-stemmers kon overtuigen. Rechtse kiezers moeten nu weer als vanouds kiezen tussen te soft (VVD) en te extreem (PVV of Forum).

Voor een rechtse, volkse beweging als die van De Mos is dus best

ruimte. Waarom zijn initiatief toch sceptis oproept is simpel: hij is niet de enige die deze kans ziet. 50Plus bevindt zich al in deze positie, net als de nieuwe partij van Henk Krol, die tegenwoordig wordt geleid door - niet toevallig - voormalig Forum-strateeg Otten. Alsof dat nog niet genoeg is, is er nog zorgpartij NL Beter, aangevoerd door Esther van Fenema, een psychiater die getrouwd is met een oud-PVV'er en zelf ook politiek in deze hoek te vinden is. En ook de Boer Burger Beweging staat in de startblokken met een rechtsgig programma, dit keer over platteland en landbouw.

Zo zijn er nu naast De Mos nog vier andere partijen die in de oude Forum-vijver vissen. Allemaal gaan ze uit van het idee dat er behoefte is aan dit gematigd-rechtse geluid. Ze hebben terecht van Forum geleerd dat er plek voor is. Ze zijn wel een tweede les van Forum vergeten: het succes ontstond door samenwerking, bij Forum tussen de man die het goed kon brengen - Baudet - en de man met een strategie: Otten. Alleen door samenwerking ontstond een brede beweging met een breed programma, die ook een brede doelgroep kon aanspreken.

Misschien is samenwerking ook wel een aardig idee voor al die nieuwe partijen tussen VVD en PVV. •

BEELD: YOUTUBE / NELSON HILLEBRAND

AMMA ASANTE

Voorzitter Landelijke
Cliëntenraad. Voormalig
lid Tweede Kamer (PvdA).

Er is geen ruimte voor de woede van een zwarte man

Rapper Akwasi liet zijn emoties de vrije loop, die ene dag op de Dam. En kennelijk ook tien jaar geleden.

Dit zijn emoties die gepaard gaan met racisme. Racisme dat je jouw menswaardigheid ontnemt. Jou reduceert tot jouw huidskleur en afkomst. Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat mensen die met racisme te maken hebben een groter kans lopen op psychosociale problemen. Angststoornissen, slapeloosheid, minderwaardigheidscomplexen.

Trouwens: je hoeft er niet voor naar de VS. Ik heb mezelf jarenlang als minderwaardig en lelijk beschouwd. Omdat ik zwart was met platte neus en dikke lippen. Ik hoef geen medelijden, want ik ben er overheen gegroeid en vind mezelf een prachtige vrouw. Daar gaat het niet om.

En dan laat je je op een dag gaan. Alle remmen los. De zelfopgelegde controle en dwang om keurig en netjes te reageren op zoiets onmenselijks als racisme even laten voor wat het is.

De woorden van Akwasi kan ik hooguit als onverstandig bestempelen. En zelfs dat voelt ongemakkelijk en alsof ik hem een trap na geef. Want hij sprak wel namens

Elke verkiezing weer ben ik als de dood voor de uitslag. Wat als...

mij en mijn kinderen en anderen die op mij lijken.

Maar het is onverstandig, omdat in de rede niet de intenties ertoe doen maar de beeldvorming. Daar moet je je gewoon van bewust zijn als je een podium en invloed hebt. Hoe boos je ook bent. Hoe oprecht dat ook is.

En hij had kunnen weten welke heksenjacht opgezet zou worden in een samenleving die liever vasthoudt aan een *imaginary friend* dan nadenken over hoe we een kinderfeest inclusiever kunnen maken.

Een samenleving die praten over racisme gezeur vindt. Die zwarte mannen liever typeert als lui, gevaarlijk en gewelddadig en zwarte vrouwen hooguit als seksueel object kan zien en ons roemen om onze ronde billen.

Wij mogen hier zijn bij de gratie van tolerantie, om te vermaken, niet tot last te zijn, niet terug te praten en al helemaal niet voor onszelf op te komen. Tweederangsburgers, meer niet.

Op die ene bewuste dag koos Akwasi ervoor zich hier niets van

aan te trekken en zijn emoties de vrije loop te laten. Hij stond daar en schreeuwde het uit. Ik was daarbij. Met mijn dochter. We hoorden het, we keken elkaar aan en deden onze handen voor onze mond. Allebei dachten we: 'Dat zeg je toch niet?' Ik deed mijn vingers in de oren van mijn dochter.

Ik vond het wel welletjes. En ook om haar te laten weten dat ze zelf nooit zo mag praten. Maar ook omdat ik wist dat hij keihard gepakt zou worden om deze uitspraken. Dit was als een rode lap op een stier. Koren op de molen. Jezelf voor de leeuwen gooien. Wat daarna gebeurde, daarvan zijn we allemaal getuige.

Met mijn hart begrijp ik hem. Met mijn hoofd complimenteer ik hem met zijn excuses. Die kwamen echter veel te laat. Mensen zien hem liever in de gevangenis verdwijnen. In tegenstelling tot een politicus die het als politieke agenda heeft om een bevolkingsgroep uit Nederland te laten verdwijnen vanwege hun religie en afkomst. En dat al jarenlang via een positie van macht en invloed nastreeft.

Elke verkiezing weer ben ik als de dood voor de uitslag. Wat als...

Maar dat is minder relevant. Ik ben maar een zwarte vrouw. Om te vermaken en mijn bek te houden. •

dK.Academie

voor **€29,95** p.m.

Maandelijks
opzegbaar

dK.Academie is de community van lezers van het crossmedia-platform de Kanttekening.

Als actieve members staan we maandelijks stil bij een actueel of relevant thema, zoals terrorisme, geld, modern China of de Nederlandse rechtsstaat. Het gekozen thema ondersteunen we met het volgende:

- Maandelijks een boek (Elementaire Deeltjes van Amsterdam University Press, waarover bijvoorbeeld Nederlands Dagblad recenseert: "beter dan Google en Wikipedia samen") ter waarde van €9,99 per titel.
- Toegang tot de luistercolleges van Home Academy ter waarde van €12,50 per maand.
- Abonnement op de zaterdagkrant of het maandblad van de Kanttekening (naar keuze maandelijks te switchen) inclusief digitale toegang ter waarde van €12,95
- Toegang tot maandelijkse meet-ups met boeiende sprekers en schrijvers, inclusief één introductie per keer.
- Interessante kortingen op culturele evenementen, films, theaters, musea, concerten, optredens en exposities.

Bovendien besteden we in de Kanttekening uitgebreid aandacht aan het thema van die maand. Je leest dan stukken van bekende en minder bekende schrijvers, allen experts in het desbetreffende vakgebied.

Word nu onderdeel van dK.Academie voor slechts €29,95 per maand.

In samenwerking met:

